

KRØDSHERAD KOMMUNE

ÅRSBUDSJETT FOR 2017

ØKONOMIPLAN FOR PERIODEN 2017 – 2020

**Årsbudsjettet er første år i økonomiplanen og bindende.
Økonomiplanen forøvrig er retningsgivende.**

Vedtatt av kommunestyret 15.12.2016 sak 130/16

Innhold

Kommunestyrets budsjettvedtak.....	3
INNLEDNING OG HOVEDTREKK.....	6
1.1 INNLEDNING.	6
1.2 STATSBUJSJETTET OG STATLIGE RAMMEBETINGELSER.....	10
1.3 BEFOLKNINGSUTVIKLING.....	13
1.4 ORGANISERING AV BUDSJETT OG ØKONOMIPLANARBEIDET.....	13
1.5 SEKTOROVERGRIPENDE FORUTSETNINGER FOR ÅRSBUDSJETT OG ØKONOMIPLAN.....	16
1.6 SEKTOROVERGRIPENDE STYRINGSSIGNALER:.....	17
2. DRIFTSBUDSJETT FOR PLANPERIODEN.	18
2.1 HOVEDOVERSIKT DRIFTSBUDSJETTET FOR 2017 OG ØKONOMPLANEN 2017-2020	18
2.2 SEKTOR 1 – ADMINISTRASJON, FELLESUTGIFTER, PLAN OG NÆRING	22
2.3 SEKTOR 2 - OPPVEKST.	28
2.4 SEKTOR 3 - HELSE OG OMSORG.	33
2.6 SEKTOR 5 - NAV	42
3. INVESTERINGSBUDSJETT FOR PLANPERIODEN.	45
Obligatoriske budsjettskjema.....	49

KRØDSHERAD KOMMUNE

Vedtak: Kommunestyret sak 130/16 - 15.12.16

1. Forslag til årsbudsjett for Krødsherad kommune 2017 vedtas i samsvar med vedlagte budsjettskjemaer. Kommentardelen vedtas som førende for årsbudsjettet. Administrasjonen gis i oppdrag å gjennomføre de tiltak som fremgår av budsjettet.
2. Forslag til økonomiplan for perioden 2017 – 2020 vedtas og justeres i forhold til evt. endringer vedtatt for årsbudsjett 2017. Kommentardelen er retningsgivende for økonomiplanen.
3. Ved beregning av inntekts- og formuesskatt til kommunen for 2017 benyttes den høyeste sats som måtte bli bestemt av Stortinget.
4. Krødsherad kommunestyre stadfester med hjemmel i eiendomsskatteloven §§ 2,3 og 4 tidligere vedtak om utskriving av eiendomsskatt på alle faste eiendommer i kommunen i 2017. Den generelle skattesatsen som skal gjelde for de skattepliktige eiendommer settes til 5 promille. For boligdelen av eiendommer (herunder fritidseiendommer) som ikke benyttes til næringsvirksomhet gjelder et bunnfradrag på 200.000 kroner av takstverdi.

I medhold av eiendomsskatteloven §§ 10 og 12 bokstav a, differensieres satsene ved at den skattesats som skal gjelde for boliger og fritidseiendommer settes til 2 promille.

- I medhold av eiendomsskatteloven § 7a, fritas følgende eiendommer for eiendomsskatt

- o Krødsheradhallen, eier stiftelsen Krødsheradhallen
- o Langerud skytebane, eier Krødsherad skytterlag
- o Høgevarde turisthytte, eier Drammen og omegn turistforening
- o Røde Kors hytta, eier Norefjell skisenter
- o Norefjell golfklubb, eier Norefjell golfklubb
- o Svartekroken nærmiljølokale, eier Ørgenvika arbeiderforening
- o Krøderbanen
- o Villa Fridheim

- I medhold av eiendomsskatteloven § 7b, fritas bygning som er vernet jfr register hos rikstantikvaren, for eiendomsskatt.

- medhold av eiendomsskatteloven § 7c, fritas nyoppført bygning som brukes som bolig i 5 år, eller til kommunestyret endrer eller opphever fritaket. Vedtaket gjøres gjeldende for boliger oppført etter vedtaket om fritak er gjort. Fritaket gjelder fra boligen har fått ferdigattest.

Eiendomsskatten skal betales i to terminer.

Ved taksering og utskriving av eiendomsskatt benytter kommunen tidligere vedtatte Skattevedtekter.

Rådmannen bes å legge fram sak før utskriving av eiendomsskatten i 2017. I saken bes følgende belyses og drøftes:

Postadresse:

3536 NORESUND

Besøksadresse:

Telefon:
NORESUND

4114 8194

Telefaks:

3215 0001

KRØDSHERAD KOMMUNE

- Hvilke prinsipper som er lagt til grunn ved utarbeidelse av takstgrunnlaget
- Bunnfradrag
- Promillesats på boliger og fritidseiendommer
- Promillesats på verker og bruk og annen næring
- Handlingsregel

5. Avgifter og betalingssatser som ikke reguleres av lov eller forskrift eller enkeltvedtak reguleres innenfor ramme av kommunal deflator.

6. Ordføreren, gis i samråd med rådmannen, fullmakt til å forplikte kommunen økonomisk, begrenset oppad til kr. 200.000 årlig, i forbindelse med tiltaksarbeid. Melding om saken, samt forslag til dekning, skal legges fram for formannskap/kommunestyre i etterkant.

7. Rådmannen bemyndiges til å foreta nødvendige uforutsette reparasjoner eller utskifting av utstyr. Fullmakten er begrenset oppad til kr. 100.000 totalt for året. Dekning skjer fra disposisjonsfondet hvis dette er mulig, hvis ikke legges saken om dekning fram for kommunestyret i etterkant.

8. Tertialvise regnskaps- og finansforvaltningsrapporter forelegges formannskap/kommunestyret.

9. Oppsparte midler innenfor sektorens totalramme kan forventes overført gitt at kommunens totalresultat går i balanse.

10. For øvrig gjelder delegeringsreglementets bestemmelser.

11. Kommunestyret vurderer kommunens likviditet som tilfredsstillende. Det foretas ny vurdering av likviditetsgraden i forbindelse med behandlingen av årsregnskapet for 2016.

12. Lånene tas opp med en vektet avdragstid på 20 år med unntak av lån til «nye Kryllingheimen» som tas opp med en avdragstid på 40 år. VA lån tas opp med en avdragstid i tråd med levetid for investeringene som legges til grunn i selvkostberegningene.

13. Eventuelle merinntekter utover budsjett fra eiendomskatt avsett til disposisjonsfond investeringer.

14. Tillegg/endring til rådmannens budsjett:

Sektor 1

Tråkking av skiløyper på Norefjell	kr. 300.000
Streaming	kr. 100.000

Sektor 2

Etablering av MOT	kr. 200.000
-------------------	-------------

KRØDSHERAD KOMMUNE

Sektor 9

Det avsettes ytterligere 1 mill. kroner til disposisjonsfond investering skole

Inndekking:

Tråkking av skiløyper på Norefjell kr. 300.000 dekkes av disposisjonsfond

Streaming dekkes innenfor rammen til sektor 1

Skatteanslaget høynes med 1,2 mill. kroner til dekning av etablering MOT og økt avsetning disposisjonsfond skole.

15. Det gis kompensasjon internt i kommunen for personell som utfører politisk arbeid. Kompensasjonen begrenses til de timer/dager der det må settes inn vikar.

16. Ramme for oppvekst tilføres 200 000,- øremerket opprettholdelse av 7 klassetrinn på barnetrinnene både på Noresund og Krøderen skole. Beløpet dekkes inn via disposisjonsfond.

1. INNLEDNING OG HOVEDTREKK

1.1 INNLEDNING.

Teksten i dette dokumentet er basert på rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan. Tabellene er oppdatert i henhold til kommunestyrets budsjettvedtak som er inntatt først i dokumentet. Når det gjelder teksten er den ikke oppdatert og det vises i den forbindelse til kommunestyrets vedtak.

Budsjettarbeidet for 2017 har vært krevende. Regjeringen foreslo i kommune-proposisjonen for 2017 en betydelig omlegging av inntektssystemet som gir stor nedgang i inntektene for Krødsherad, et forslag som fikk tilslutning i Stortinget. I tillegg har kommunen blitt påført betydelige økte kostnader knyttet til drift av ny barnehageavdeling og nye brukere i helse- og omsorgssektoren. Dersom man ikke hadde hatt vedtaket om utvidelse av eiendomsskatt fra 2017 ville man måtte gjort betydelige reduksjoner i driften for å få budsjettbalanse. Utgangspunktet var en negativ balanse på 1,2 mill. kroner som følge av økte utgifter til renter og avdrag til vedtatte investeringer som rehabilitering av svømmehallen. Underbalansen ble sterkt forverret gjennom svikt i inntektene og økte kostnader knyttet til nye behov.

Det er budsjettert med 10 mill. kroner i økte eiendomsskatt og budsjettet som legges fram er i stor grad saldert ved bruk av eiendomsskatt. Når man vet behovene for investeringer i skolebygg burde det vært en betydelig større andel som hadde gått til investeringsfond. Noen av kostandene som er innarbeidet i 2017 er engangskostnader og avsetning til investeringsfond er derfor høyere i 2018 enn i 2017. Utover i perioden øker renter og avdrag og det blir mindre rom for avsetning til investeringsfond. Skal man få til høyst påkrevde investeringer i skolesektoren og på andre områder er det behov for ytterlige tiltak som det er redegjort for nedenfor.

Det er gledelig at en til tross for nedgang i inntekter har et ekspansivt budsjett med økte rammer til helse- og omsorgssektoren og oppvekstsektoren der sektorene får dekt opp økte utgifter. I oppvekstsektoren er det innarbeidet tiltak på 2,2 mill. kroner og helse- og omsorgssektoren 2,7 mill. kroner. I tillegg er det avsatt ytterlige 1 mill. kroner på fellespostene til eventuell videre drift av barnehageavdelingen høsten 2017.

Viktige tiltak i sektorene er oppretting av et engasjement som ergoterapeut i omsorgssektoren som er et viktig element i arbeidet med hverdagsrehabilitering. Dette vil igjen gi nye arbeidsformer i omsorgssektoren som kan bidra til en mer effektiv drift og en bedre tjeneste for brukerne. I oppvekstsektoren er det avsatt midler til prosjektledelse og utredningsmidler slik at man kan få et godt grunnlag for valg av investeringer med sikte på å få en fremtidsrettet bygningsmasse både driftsøkonomisk og lokaler som gir gode læringsmiljøer og er attraktive for de ansatte. Det er også under fellesområdet avsatt noe økning i midler til planlegging i forhold til utvikling av Norefjell.

Gledelig er det også at man i økonomiplanen har fått innarbeidet rehabilitering og utbygging av Kryllingheimen. Lån til prosjektet vil gi økte rente- og avdragskostander på

2 mill. kroner årlig. Dette er et fremtidsrettet tiltak som vil gi gode forhold både for brukere og ansatte og vil sikre drift av tjenestene også i fremtiden. Gledelig er det også at man har startet arbeidet med å avsette midler til skoleinvesteringer selv om beløpene er begrenset.

Det er innarbeidet reduksjonstiltak i alle sektorer. I de to store sektorene oppvekst og helse- og omsorg er det innarbeidet et effektiviseringskrav/reduksjon på 0,7 mill. kroner. Det er også innarbeidet reduksjoner i sentraladministrasjonen og i sektor teknisk drift og utbygging på til sammen 0,7 mill. kroner. Fra regjeringens side er det forventet en løpende effektivisering i kommunesektoren for å få rom for nye prioriteringer og dette er fulgt opp i budsjettforslaget med til sammen 2,1 mill. kroner i reduksjoner. Dersom dette ikke gjennomføres vil det ikke mulig å avsette midler overhode til investeringer i skolesektoren.

I arbeidet med budsjettet for 2018 er det viktig å kunne sikre økte inntekter til investeringer gjennom effektivisering og innsparinger. Således må det gjøres en ny vurdering av behovet for barnehageplasser ved opptaket våren 2017. Dette må også ses i sammenheng med at det en stor nedgang i antall fødte i 2016 i forhold til 2015. Nedgang i antall 0 og 1 åringer vil også gi lavere inntekter neste år som det ikke er tatt høyde for ved beregning av rammetilskuddet for 2018. I helse- og omsorgssektorene må det arbeides med å få ned kostnadene knyttet til tiltak innarbeidet i 2017 budsjettet. Innenfor de administrative og ledelsesmessige ressursene i hele kommunen må det gjøres en gjennomgang og analyse i forhold til effektivisering. Det har de siste år vært gjennomført flere digitaliseringstiltak og andre endringer de siste år. Gjennomgangen må avklare om man også på dette området kan arbeide mer effektivt og ta ut noen av gevinstene ved digitaliseringen i form av redusert bemanning og i forhold til å ivareta oppgaver som i dag ikke ivaretas på en god nok måte uten tilførsel av ressurser.

Arbeidet med å komme frem til en handlingsregel for bruk av eiendomsskatten har blitt umulig som følge av den store nedgangen i øvrige inntekter og betydelige økte utgifter. Dette må tas opp til ny vurderingen i budsjettarbeidet for 2018 og ses i sammenheng med hvilke krav man politisk velger i forhold til effektiviseringskrav og eventuelt økt eiendomsskatt. Vurderingen må ses opp mot behovet for å kunne gjennomføre høyst påkrevde investeringer.

Satsinger i 2015-2016 med konsekvenser for 2017

På investeringssiden er det i 2015 gjort flere politiske vedtak som er viktig for utviklingen av kommunen men som øker gjelden og renter og avdrag. De store prosjektene som er vedtatt er:

Nytt boligfelt på øvre Ruud – investeringsramme på 11 mill. kroner
Rehabilitering svømmehall – investeringsramme 8,8 mill. kroner eks. mva
Ny ambulansestasjon – investeringsramme 13 mill. kroner
Kjøp av 5 leiligheter i Krøderen – investeringsramme 11 mill. kroner

Deler av kostnadene vil bli dekket av leie- eller salgsinntekter men i sum er dette store investeringer for krødsherad kommune som øker lånegjelden og renter og avdrag i 2017.

Driften i 2017

I budsjettgrunnlaget har en forsøkt å budsjettere mest mulig realistisk og åpent i forhold til konsekvensene av å videreføre driften uten at man i realiteten har skulte kutt.

Budsjetttrammene er stramme og forutsetter tett oppfølging fra alle ledere. Krødsherad kommune har en dyktig og fleksibel arbeidsstokk med god fagutdannelse og lang ansiennitet innenfor sitt område. Dette sammen med lokalkunnskap og tilpasningsdyktighet blant våre ansatte, gjør det mulig å ivareta våre brukere på en god måte. I arbeidet med utvikling og omstilling vektlegges brei involvering og endringer som gir økt myndiggjøring og ansvarliggjøring av ledere og medarbeidere. **Innenfor de økonomiske rammer man har og med våre dyktige medarbeidere vil det bli levert mange og gode tjenester i året som kommer.** Alle sektorer viser stor lojalitet og innsatsvilje i forhold til de politiske føringene som er gitt. Det er viktig at det er en politisk støtte til det arbeidet som gjøres.

Egenbetaling og kommunale avgifter økes i tråd med prisveksten.

Utvikling og omstilling

Kommunen vil alltid ha større behov både innenfor drift og investering enn det det er økonomi til. Vi må derfor ha fokus både på omstilling og på utvikling og både et kort og et lengre perspektiv. Det er viktig å legge til rette for vekst i folketallet for å unngå nedgang i de frie inntektene; skatt og rammetilskudd. Kommunen må også ha beredskap for at dagens skatt og rammetilskudd reduseres ytterligere.

Flyktnings situasjonen

I 2015 ble det bosatt 14 flyktninger i kommunen og så langt er det bosatt 12 personer i 2016. Det er vedtak om bosetting av ytterligere 4 personer. IMDI har bedt om at det blir 15 personer i 2017. Sak om bosetting vil bli lagt frem for kommunestyre i februar 2017. Budsjettmessig forutsettes det at utgiftene vil bli dekt innenfor de inntektene kommunen vil motta fra staten dersom man velger ytterligere bosetting i 2017.

Økte krav til primærhelsetjenesten - behov for samarbeid med andre kommuner

Stortinget har nylig vedtatt meldingen om framtidens primærhelsetjeneste. Det er bred politisk enighet om at kommunenes helse- og omsorgsoppgaver blir større og mer komplekse. De må løses med høyere kompetanse og mer tverrfaglig samarbeid tilpasset brukernes behov. Det vil bli lovfestet minstekrav til kompetanse og fra 2020 skal alle kommuner ha lege, sykepleier, fysioterapeut, jordmor, helsesøster og psykolog. Det skal vurderes å forskriftsfeste kompetansekrav på spesielle tjenesteområder. Primærhelsetjenesten skal organiseres i mer tverrfaglige team: Primærhelseteam og oppfølgingsteam. For å kunne ivareta økte krav må kommunen trolig utvide samarbeidet med andre kommuner.

God budsjettdisiplin og overføring av innsparinger i sektorene.

Sektorene i Krødsherad kommune viser en svært god budsjettdisiplin, noe som er viktig i stramme økonomiske tider. Det utvises også en god helhetsforståelse. Dette har medført at kommunen har klart å holde de totale budsjetttrammer. En videreføring av gode holdninger og god budsjettdisiplin er fortsatt viktig for at vi i fellesskap skal nå økonomiplanperiodens målsetting. Fra rådmannens side er det viktig at man viderefører ordningen med at sektorenes tildelte rammebudsjetter kan overføres til nytt år dersom man har innsparinger. Tilsvarende må en ta medansvar for merkostnader som kan henføres til eventuell for svak oppfølging i sektoren. Overføring av innsparte midler i sektorene forutsetter at kommunen samlet sett har overskudd. Ved et eventuelt underskudd må man i henhold til budsjett- og regnskapsforskriftene trekke inn overskuddet og eventuelt finne andre måter å belønne god budsjettdisiplin.

Noresund 24.11.2016

Anita Larsen

Rådmann.

1.2 STATSBUDDSJETTET OG STATLIGE RAMMEBETINGELSER

Regjeringen har oppjustert skatteinngangen for 2016 er med 3,8 milliarder fordelt med 1,3 mrd. på kommunene og 0,7 mrd. på fylkeskommunene. Bakgrunnen er i hovedsak ekstraordinært store uttak av utbytter til personlige skattytere for inntektsåret 2015, som trolig skyldes tilpasning i forkant av skattereformen fra 2016. Oppjustert skatteanslag videreføres ikke i 2017. Veksttallene i statsbudsjett tar derfor utgangspunkt i tallene man hadde i kommuneproposisjonen for 2017, dvs. før siste oppjustering av skatteanslaget for 2016.

Regjeringen legger i forslag til statsbudsjett opp til en realvekst i de samlede inntekter til kommunesektoren på 3,4 mrd. (0,7 %). Veksten er beregnet med utgangspunkt i anslått inntektsnivå ved utgangen av 2016. Samlede inntekter omfatter skatt og rammetilskudd (frie inntekter), øremerkede tilskudd og kommunens øvrige inntekter (avgifter, husleier, egenbetaling for tjenester m.v.) Av veksten i de samlede inntekter er veksten i de frie inntekter på 4,075 mrd. kroner (tilsvarende 1,2 %) med henholdsvis 3,625 mrd. kroner på kommunene og 0,45 mrd. kroner på fylkeskommunene. Årsaken til at veksten i samlede inntekter er lavere enn veksten i frie inntekter, er at øremerkede tilskudd foreslås redusert. Inntektsveksten er i tråd med det som ble varslet i kommuneproposisjonen i mai.

Regjeringen skriver at veksten i de frie inntektene må ses i sammenheng med økte utgifter knyttet til befolkningsutviklingen og kostnadene knyttet til dette er beregnet til 2,5 mrd. kroner hvor 2,1 mrd. kroner en forutsatt dekket innen veksteten i de frie inntekter. I tillegg må vekst i pensjonskostnader på 0,85 mrd. kroner dekkes innen veksten i de frie inntekter. I tillegg kommer regjeringens satsinger på tiltak finansiert innenfor veksten i de frie inntekter på 0,8 mrd. kroner. Når en tar hensyn til kostnadsveksten som skal finansieres innenfor de frie inntekter gjenstår 0,3 mrd. kroner av totalt 4,1 mrd. kroner til kommunenes egne prioriteringer.

Regjeringens satsinger som ønskes prioritert av kommunene innenfor de frie inntektene er følgende:

- Tidlig innsats i grunnskolen (150 mill. kroner på landsbasis)
- Opptrappingsplan på rusfeltet (300 mill. kroner på landsbasis)
- Opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering (100 mill. kroner på landsbasis)
- Økt skolehelsetjenester og helsestasjoner (50 mill. kroner på landsbasis)
- Fylkeskommunene – 200 mill. kroner til fornying og opprusting fylkesveier

Regjeringen synliggjør også at en effektivisering av driften på 0,5 % vil gi økt rom for tiltak på 1,2 mrd. kroner.

Nytt inntektssystem for kommunene

I forslag til statsbudsjett er det innarbeidet betydelige endringer i inntektssystemet. Dette innebærer at kommunen ikke lenger får samme basistilskudd. Basistilskuddet blir i

forslaget differensiert i forhold til distriktsindikatoren (valgt definisjon på spredt bebyggelse og lange avstander). Småkommunetilskuddet differensieres også med utgangspunkt i distriktsindikatoren slik at heller ikke dette tilskuddet er likt for alle kommuner. Det etableres et nytt tilskudd til mellomstore kommuner som slår seg sammen og blir mer enn 9.000 innbyggere. Kostnadsnøkkelen er også oppdatert.

For Krødsherad kommune er inntektsutviklingen en annen enn gjennomsnittet for landet. Dersom man legger til grunn prisjustert skatt og rammetilskudd (frie inntekter) med utgangspunkt i vedtatt budsjett 2016 er det en realnedgang i frie inntekter på 0,5 % mens gjennomsnittet for landet som sagt er en økning på 1,2 %. Alle tall er basert på forutsetningene i kommuneproposisjonen og ikke forventet regnskap. Dersom man ser veksten i forhold til forventet regnskap er bildet ytterligere forverret fordi regjeringen ikke viderefører forventet økt skatteinngang i kommunerammen for 2017. For Krødsherad er realnedgangen med utgangspunkt i forventet regnskap på 1,5 % men s det på landsbasis er beregnet en realvekst på 0,2 % basert på forventet regnskap.

Krødsherad taper mye på omleggingen av inntektssystemet. Småkommunetilskuddet går ned fra 5,5 mill. kroner til 2,8 mill. kroner, dvs. en reduksjon på 2,7 mill. kroner. Basistilskuddet går ned med om lag 2,5 mill. kroner. Som følge av inntektsgaranti mot stor nedgang kompenseres kommunen med om 0,9 mill. kroner (INGAR). Sistnevnte må en forvente blir trappet ned de kommende år. Endringer knyttet til småkommunetilskudd og basistilskudd gir en nedgang i inntektene på 5,2 mill. kroner, justert for Ingar er reduksjonen på 4,3 mill. kroner.

Utgiftsutjevningen basert på nye kostnadsnøkler og befolkningsendringer gir isolert sett en økning i rammetilskuddet 1,8 mill. kroner (jfr. økte kostnader). Når kommunen likevel får en nedgang skyldes denne endringen knyttet til redusert basistilskudd og redusert småkommunetilskudd.

Ovennevnte elementer er hovedforklaringene på hvorfor kommunen får en realnedgang i inntektene på 0,5 % og ikke en realøkning på 1,2 % som er snittet for kommunene. Utgiftsveksten skulle i realiteten gitt en realvekst som er enda høyere enn snittet dersom man ikke hadde endret basistilskudd og småkommunetilskudd.

I rådmannens budsjettforslag for 2017 har en lagt til grunn forutsetningene i forslag til statsbudsjettet når det gjelder vekst i skatteinntektene/inntektsutjevningen og rammetilskudd. Endelig skatteinnngang for 2016 er usikker men rådmannen velger å bruke regjeringens anslag.

Gjennomsnittlig pris- og lønnsvekst (deflator) for kommunesektoren fra 2016 til 2017 er anslått til 2,5 %. Deflatoren benyttes når staten prisjusterer de frie inntekter (skatt- og rammetilskudd). Beregnet lønnsvekst (ca. 2/3 av vektingen i deflatoren) inngår med 2,7 %.

Kostnadselementer som ikke fanges opp av deflatoren er:

- Endringer i pensjonskostnader utover lønnsvekst

- Demografikostnader. Økt folketall, økt andel eldre m.v. må dekkes innenfor den generelle veksten/veksten i de frie inntekter utover pris og lønnsjusteringen som ligger i deflatoren. Dette får også omfordelingsvirkninger ved at kommuner med høyere vekst enn gjennomsnittet vil få større andel av inntektene mens kommuner med nedgang i folketall eller lavere befolkningsvekst enn snittet får mindre del av «potten»
- Press på tjenestene jfr. utvikling i ressurskrevende tjenester
- Økte renter og avdrag som følge av investeringsbehov
- Andre ønskede/prioriterte tiltak

Ovennevnte kostnadselementer må dekkes av realveksten i de frie inntektene eller ved reduksjon/omstillingstiltak i kommunen.

Vekstkommunetilskuddet videreføres og terskelen for å få tilskuddet senkes noe. Tilskuddet finansieres ved omfordeling mellom kommunene. Krødsherad har ikke hatt tilstrekkelig befolkningsvekst de siste tre år for å få dette tilskuddet og er dermed med å finansiere tilskudd til kommuner som er omfattet av ordningen.

Skattøre 2017.

- Den kommunale skattøren for personlige skattytere foreslås videreført med 11,8 % i 2017. Det overordnede målet er fortsatt at skatteinntektene skal utgjøre 40 % av de samlede inntektene.

Småkommunetilskuddet (del av rammetilskuddet).

- For 2017 utgjør dette for Krødsherad kommune Kr. 2.772.000 mens beløpet var på kr. 5.475.000 i 2016

Innbyggertall.

- Talletidspunkt er 1.7. 2016 for innbyggertall og aldersfordeling i utgiftsutjevning som grunnlag for rammeoverføring 2017. For inntektsutjevning i 2017 er talletidspunktet 1.1.2017.

Anslag for vekst i de frie inntektene for Krødsherad kommune – særskilte forhold som påvirker rammetilskuddet i 2017

Rådmannens forslag til budsjett baserer seg på statsbudsjettets forutsetninger.

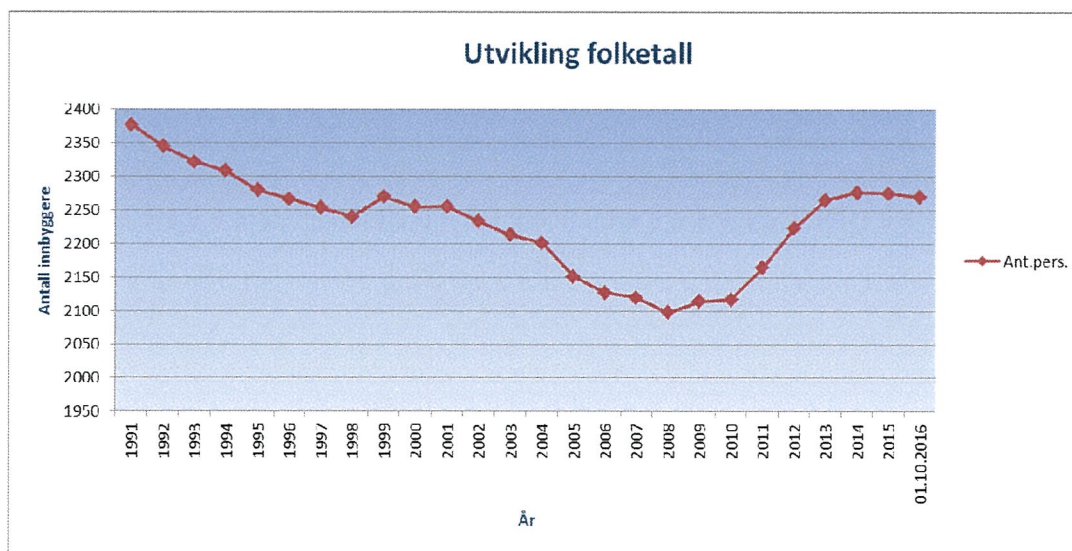
Skatteanslaget er basert på regjeringens anslag for 2017. Kommunens skatteinntekter består av skatteinngang og inntektsutjevning som inngår som del av rammetilskuddet. Hoveddelen av rammetilskuddet er knyttet til utgiftsutjevningen. Den er basert på blant annet befolkningsvekst og befolkningssammensetning. Utgiftsutjevningen beregnes med utgangspunkt i innbyggertall per 1.juli. Små endringer får relativt stor betydning. Det er som det er redegjort for nedenfor en nedgang i antall innbyggere så langt i 2016. Dersom utviklingen fortsetter vil det medføre redusert rammetilskudd de kommende år.

1.3 BEFOLKNINGSUTVIKLING.

Folketallsveksten i Norge fra 1.1.16 til 1.10.16 var på 0,2 %. Fødselsoverskuddet er lavt men høyest i Oslo (31 % andel av fødselsoverskuddet). Nettoinnvandringen er lav og det er nå flere svensker og polakker som flytter ut enn inn i landet. Den største innvandringen er syriske statsborgere.

Krødsherad har en nedgang i befolkningen på 6 personer fra 1.1.16 til 1.10.16. Fødselsoverskuddet (fødte – døde) er negativt med 6 personer. Det er så langt kun født 11 barn i kommunen mot 24 på samme tid i fjor. Nettoinnvandringen er null. Det er innvandring fra Syria som bidrar til at befolkningen ikke går ytterligere ned i 2016.

Siste kvartal har det vært en befolkningsnedgang på 7. For utmåling av rammetilskuddet som blir beregnet utfra befolkningstall pr. 1.7, ligger det således et noe høyere innbyggertall til grunn enn det som er situasjonen ved utgangen av 3. kvartal. Isolert sett er dette positivt for rammetilskuddet i 2017 men det viser også at man i årene fremover kan få en mer presset økonomisk situasjon, dersom befolkningsutviklingen går feil vei. Skatteinntektene og inntektsutjevningen baserer seg på folketall i 2017. Dersom befolkningsutviklingen svekkes vil dette bety et svekket inntektsgrunnlag for kommunen.

1.4 ORGANISERING AV BUDSJETT OG ØKONOMIPLANARBEIDET

Arbeidet med årsbudsjett 2017 og økonomiplan 2017 - 2020 er en videreføring av de arbeidsformer som er lagt til grunn for de siste års budsjettarbeid. Budsjettarbeidet har vært særs krevende på grunn av omlegging av inntektssystemet som medførte betydelig

inntektsbortfall kombinert med store ekstra kostnader i de to stor sektorene. Arbeidet med taksering har pågått og pågår fortsatt og det er først når takseringsarbeidet har kommet langt at man har et rimelig sikkert anslag på inntektene. Stortinget vedtok også i juni begrensninger på kommunens rett til utskriving av eiendomsskatt på hus/hytter.

Selv om øvrige år i økonomiplanperioden kun er retningsgivende er det viktig å se konsekvenser av beslutninger i årsbudsjettet for senere år. Økonomiplanen er et verktøy for å kunne gjøre en vurdering av strategiske valg og det er også nødvendig å se omstillingsarbeidet med et perspektiv utover årsbudsjettet. Prinsippet med rammebudsjettering (netto budsjett) er videreført og budsjettet presenteres som tidligere på hovedtallsnivå/sektornivå. Økonomiplan og årsbudsjett er satt opp etter netto rammer for følgende områder.

- Sentraladministrasjonen, plan og næring og fellestiltak, herunder også kirker og kultur.
- Oppvekst, herunder kulturskole, ungdomsklubb og ungdommens kulturmønstring
- Helse og omsorg
- NAV
- Teknisk drift og utbygging, herunder landbruk og NVA.
- Frie inntekter og finanskostnader og inntekter.

For hver sektor er det utarbeidet en tabell som viser endringer fra vedtatt nettoramme for 2016 til forslag til budsjett for 2017. Det vises til nærmere omtale i kapittel 2.

Budsjettarbeidet i formannskapet startet 8.6.2016. Møtet hadde følgende innhold:

- Status tertialrapport 1/2016.
- Skatteinngangen pr. 31.5.2016.
- Hovedtrekkene fra kommuneproposisjonen for 2017 – konsekvenser for Krødsherad.
- Foreløpig status for budsjett 2017 herunder utfordringer i sektoren

Formannskapet la i ovennevnte møte følgende foreløpige signaler til grunn for 2017 budsjettet:

- Netto rammebudsjettering skal videreføres.
- Utarbeide et budsjett for 2017 i balanse med noe bruk av økt eiendomsskatt til finansiering av driften og øvrig økte eiendomsskatteinntekter til finansiering av investeringer

Budsjettprosessen har vært som følger:

11. mai.16	Stortingets kommuneproposisjon for 2017 legges frem
19.5.16	Kommunestyret orienteres om arbeid med analyse av investeringsbehov skole og investeringsbehov Kryllingeheimen
8.6 2016	Budsjettdrøftinger med formannskapet/gruppeledere, forutsetninger for budsjettarbeidet. Sektorene orienterte om utfordringer i sektoren. Gjennomgang revidert nasjonalbudsjett 2016 og kommuneproposisjonen 2017 og konsekvenser for KK
August/november.	Sektorene arbeider med budsjettforslag og innspill til tiltak. Arbeidet har vært innrettet mot at administrasjonen skal ha mest mulig oppdaterte tall til de politiske møteplassene.
15.9	Budsjettdrøfting med formannskapet/gruppeledere. Gjennomgang kommunebarometeret, utfordringer knyttet til utfordringer nye brukere barnehage og omsorg. Samlet økonomiske utfordringer med reduserte statlige inntekter og økte kostnader i de to store sektorene.
6.10.2016	Statsbudsjettet foreligger.
13.10.2016	Budsjettdrøftinger med formannskapet/gruppeledere. Informasjon om statsbudsjettet og konsekvenser for Krødsherad. Arbeid med reduksjonsforslag påbegynnes.
10.11.2016	Budsjettdrøftinger med formannskapet/gruppeledere. Gjennomgang gang status tiltak +/- og status eiendomsskatt.
24.11.2016	Forslag til budsjett og økonomiplan fra rådmannen foreligger – informasjon til kommunestyret.
25.11.2016	Orientering om budsjettforslaget til de hovedtillitsvalgt og ledere
26.11 – 3.12.15/15.12.16	Budsjettmøter i de politiske partiene. Partiene drøfter det administrative budsjettforslag. Partiene utarbeider evt. endringsforslag.
01.12.2016	Formannskapetets budsjettbehandling. Endelig budsjettdokument fra administrasjonen behandles. KL § 45 Årsbudsjett, p.2.: ”Kommunestyret vedtar selv årsbudsjettet og endringer i dette. Vedtaket treffes på grunnlag av innstilling fra formannskapet” KL § 45 Årsbudsjett, p.3.: ”Innstillingen til årsbudsjett, med alle de forslag til vedtak som foreligger, skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før den behandles i kommunestyret.
15.12.2016	Kommunestyrets budsjettbehandling.
Uke 52	Administrative tilpasninger av detaljbudsjettet i forhold til Kommunestyrets vedtak.

1.5 SEKTOROVERGRIPENDE FORUTSETNINGER FOR ÅRSBUDSJETT OG ØKONOMIPLAN.

Lønnsvekst

Lønnsvekst som følge av lønnsoppgjøret i 2016 er lagt inn i sektorenes rammer med helårsvirkning for 2017. På fellespost under sentraladministrasjonen er det lagt inn i 2 mill. kroner til dekning av lønnsoppgjøret for 2017 basert på regjeringens anslag for lønnsvekst i kommunesektoren på 2,7 % fra 2016 til 2017.

For resten av økonomiplanperioden har en lagt til grunn faste priser (nominelt nivå fra 2017). Tilsvarende er gjort på inntektssiden. Dette innebærer at forventet prisjustering av inntektssiden som blir gjort når statsbudsjettet legges frem vil dekke lønnsveksten.

Pensjonskostnader

Netto pensjonskostnad er budsjettet med 19,1 % til KLP og 11,6 % til Statens pensjonskasse (SPK). Tallene er usikre da det gjøres mange endringer i pensjonsordningene for tiden. I tillegg vil kostnadene bli påvirket av hvordan lønnsoppgjøret faller ut neste år.

I tillegg er det budsjettet med utgiftsføring/ amortisering av tidligere opparbeidet premieavvik, som ved utgangen av 2015 var på netto 13,4 mill. kroner. Det er ikke budsjettet med et positivt premieavvik i 2015 for å saldere driften. Premieavviket må dekkes inn over 7 år og det er lagt til grunn av man avsetter premieavviket til dekning av de påfølgende års utgifter. Det er derfor heller ikke tatt høyde for økte amortiseringskostnader i årene 2017 og utover. Disse vil med nevnte opplegg kunne dekkes av pensjonsfond.

Arbeidsgiveravgift

Arbeidsgiveravgift er lagt inn med 14,1 % i henhold til Stortingets vedtak for vårt område.

Forsikringer.

Forsikringspremier er lagt inn i henhold til dagens avtaler.

Energikostnader /Strømkostnader.

Utgifter til energikostnader er lagt inn i henhold til forventet forbruk i 2016.

Prisvekst for øvrig.

Gjennom flere år har en presset kommuneøkonomi ført til at vi ikke har klart å kompensere for prisveksten generelt. Det forutsettes at sektorene dekker opp prisvekst innenfor egne sektorrammer. Som det fremgår av omtalen under sektorbudsjettene er det dekket opp for økninger der endringen går betydelig over ordinær prisvekst eller er knyttet til tjenester man kjøper fra andre.

1.6 SEKTOROVERGRIPENDE STYRINGSSIGNALER:

Bruk av stillingsressurser.

Administrasjonen gis fullmakt til å benytte sektorens totalramme på den måte sektoren til enhver tid finner best tjenelig for å oppnå en rasjonell og økonomisk organisasjon med fokus på god tjenesteproduksjon. Det kan ikke foretas økninger i stillinger som medfører økte utgifter utover de rammer som foreligger i vedtatt budsjett.

Lærlinger

Krødsherad kommune skal, innenfor vedtatte sektorrammer, tilrettelegge for bruk av lærlinger. Lærlinger skal inntas, og inngå som del av grunnbemanningen i den stillingsprosent som til enhver tid godkjennes i henhold til opplæringslovens bestemmelser. Virksomhetene er offensive i forhold til å ta inn lærlinger.

Kompetanseutvikling.

Kommunestyrets vedtak om studiestipend til videreutdanning av kommunalt ansatte for å oppnå bedret sykepleierdekning gjelder. Sektorene er aktive i å søke statlige midler til kompetanseutvikling.

Lederutvikling.

Kommunen er en stor organisasjon i stadig endring, noe som krever endringsbevisste ledere. Det er behov for midler til videreutvikling av våre ledere. Det er ikke avsatt midler spesielt til dette formål men arbeidet vil bli videreført innen de rammer som foreligger og eventuelt med eksterne midler.

Planstrategi for Krødsherad kommune

Gir overordnede føringer som skal vektlegges i alle sektorer. Planstrategien er revidert i 2016.

Gjennomgang av administrative og ledelsesressurser i kommunen

Det igangsettes en gjennomgang av administrative og ledelsesressurser i kommunen med sikte på å få til effektivisering av oppgaveløsning. Målet er å kunne få en grundig vurdering av om det er mulig redusere bemanningen og ivareta oppgaver som i dag ikke ivaretas på en tilfredsstillende måte.

2. DRIFTSBUDSJETT FOR PLANPERIODEN.

2.1 HOVEDOVERSIKT DRIFTSBUDSJETTET FOR 2017 OG ØKONOMPLANEN 2017-2020

Tabellen nedenfor viser hovedoversikten for driftsbudsjettet for perioden 2017 til 2020. Første år i perioden er bindende mens de øvrige år er retningsgivende.

HOVEDOVERSIKT 2017-2020	Vedtatt budsjett 2016	2017	2018	2019	2020
Skatt på inntekt og formue	-63 150 000	-67 700 000	-66 500 000	-66 500 000	-66 500 000
Ordinært rammetilskudd	-73 071 000	-72 400 000	-71 900 000	-71 900 000	-71 900 000
Skatt på eiendom	-1 950 000	-11 950 000	-11 950 000	-11 950 000	-11 950 000
Generelle statstilskudd	-1 300 000	-1 300 000	-1 300 000	-1 300 000	-1 300 000
Sum frie inntekter	-139 471 000	-153 350 000	-151 650 000	-151 650 000	-151 650 000
Renteinntekter og utbytte	-1 350 000	-1 350 000	-1 350 000	-1 350 000	-1 350 000
Renteutgifter	3 372 000	4 010 000	4 381 000	4 837 000	4 994 000
Avdrag på lån	6 510 000	7 548 000	7 617 000	7 927 000	8 239 000
Netto finans og gjeld	8 532 000	10 208 000	10 648 000	11 414 000	11 883 000
Til ubundne avsetninger	205 000	205 000	205 000	205 000	205 000
Til disposisjonsfond investering skole		3 032 000	4 426 000	3 160 000	2 691 000
Til bundne avsetninger	50 000	0	0	0	0
Bruk av tidl. års mindreforbr.	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-2 175 000	-775 000	-75 000		
Bruk av pensjonsfond	-600 000	-800 000	-800 000	-800 000	-800 000
Bruk av bundne avsetninger	-80 000	-80 000	-80 000	-80 000	-80 000
Netto avsetninger	-2 600 000	1 582 000	3 676 000	2 485 000	2 016 000
Overført til inv.budsjett	700 000	760 000	760 000	760 000	760 000
Sum overf. Inv.budsjett	700 000	760 000	760 000	760 000	760 000
Til fordeling drift	-132 839 000	-140 800 000	-136 566 000	-136 991 000	-136 991 000
1. Admin./fellesdrift	28 380 000	29 865 000	28 615 000	29 040 000	29 040 000
2. Oppvekst	43 519 000	46 575 000	45 875 000	45 875 000	45 875 000
3. Helse, sos. og omsorg	48 848 000	52 198 000	51 498 000	51 498 000	51 498 000
4. Teknisk næring og miljø	9 036 000	9 072 000	8 188 000	8 188 000	8 188 000
5. Nav	3 056 000	3 090 000	3 090 000	3 090 000	3 090 000
Ufordelt innsparing/økt skatteanslag			-700 000	-700 000	-700 000
Sum netto driftsramme	132 839 000	140 800 000	136 566 000	136 991 000	136 991 000
Overskudd/ underskudd	0	0	0	0	0

Fellesutgifter og fellesinntekter

Skatt, rammetilskudd, andre skatter og statstilskudd

For årsbudsjettet 2017 er de frie inntektene (summen av skatt og rammetilskudd) lagt inn i henhold til statsbudsjettforslaget. Det foretas en løpende utjevning av skatteinntektene som skjer via rammetilskuddet, således er det summen av de to inntektene som er viktig å vurdere. Inntektsutjevningen medfører en trygghet når skatteinngangen blir lavere enn landsgjennomsnittet men innebærer også at man kun får en del av den skatteveksten når den er høyere enn landsgjennomsnittet.

Det er lagt til grunn en liten nedgang i inntektene fra 2017 til 2018 som følge av at kommunen får dekket noe av inntektstapet i 2017 gjennom den såkalte INGAR-ordningen. Nedgangen er videreført i resten av økonomiplanperioden. Økonomiplanen er utarbeidet i faste 2017-priser og det er således ikke lagt inn prisvekst på inntektssiden eller utgiftssiden. Erfaringsmessig tilsvarer utgiftsøkning på lønnsbudsjettet og pålagte tilleggsoppgaver at kommunen i aller beste fall får inndekket disse kostnader via økning i frie inntekter. Av rammetilskuddet utgjør det såkalte småkommunetilskuddet 2,8 mill. kroner mens det i 2016 var på 5,5 mill. kroner.

Eiendomsskatten er vedtatt utvidet til å gjelde alle eiendommer fra 2017.

Eiendomsskatten er i 2016 på ca. 2 mill. kroner og er foreslått økt til i underkant av 12 mill. kroner i 2017.

Generelle statstilskudd er rentekompensasjon fra staten knyttet til tidligere investeringer. Kompensasjonsbeløpet påvirkes av endringen i markedsrenten. Det er ikke justert ned for rentenedgangen som har vært de siste par år, jfr. for øvrig budsjettering av rentekostnader.

Renteinntekter og utbytte

Krødsherad kommunestyre har i 2009 fattet slikt vedtak i forbindelse med godkjenning av Everkets framtidige investeringsoppgaver:

”Kommunestyret gir sin støtte til E-verkets framtidige investeringer, jfr. Everkstyre-vedtak i sak 20/08, men Everket må finansiere dette innenfor de rammer som nettdriften dekker.

Nettdriften er skilt ut som eget regnskap. I tillegg kommer forholdsmessig andel av finansinntekter fra omsetning. Evt. kommende investeringer utenfor nettvirksomheten (eks. oppkjøp i Ramfoss) hører ikke med til nettdriftsregnskapet.

Resterende del av overskuddet forventer eieren å kunne ta ut som renteinntekt på ansvarlig lån og utbytte.”

Vedtaket tilkjennegir klare signaler fra eier om forventet årlig uttak av midler.

Renteinntekter fra ansvarlig lån Krødsherad Everk, stort kr. 35. mill., beregnes med rente NIBOR + 0,5 % og benyttes fullt ut i drift. Beregnet renteinntekt for 2017 er kr. 800.000 (1,8 % + 0,5 %). NIBOR-renten ligg pt. under dette nivået og inntekten i 2015 var på kr. 620.000. Renteinntektene og renteutgiftene ses i sammenheng og utslagene av renteendringer utgjør om lag det samme både på inntekts- og utgiftssiden.

Eier forventer tilførsel av utbytte fra Krødsherad Everk i henhold til kommunestyrets vedtak i K-sak 126/08. Utbyttet tilføres fondsreserven. Vedtak om disponering av utbytte gjøres når regnskapet legges frem og er ikke innarbeidet i budsjettforslaget.

Rente- og avdragsutgifter.

Rente- og avdragsutgifter er lagt inn for alle vedtatte låneopptak pr. 1.1. 2017 med 3,0 %. Det er videre innarbeidet økte renter og avdragskostnader som følger av forslag til investeringsbudsjettet. En har også innarbeidet konsekvensene av at man nedbetaler på eksisterende lån.

Avsetninger

Avsetninger til fond er i henhold til tidligere vedtak og til selvkostfond. Det er i tillegg forslått avsetning til disposisjonsfond investering skole. Beløpet er på 2 mill. kroner i 2017 og til sammen 12 mill. kroner i hele økonomiplanperioden.

Bruk av fond

Kostnader til innføring av utvidet eiendomsskatt er forutsatt dekket ved bruk av driftsinntekter/eiendomsskatt. Det er lagt til grunn at utgifter til næringsutviklingsprosjekter til sammen kr. 225.000, jfr. sektor 1 dekkes ved kraftfond. Det er lagt til grunn at økning amortisering av premieavvik for premieavviket som inntektsføres i 2016, dekkes ved pensjonsfond. Dette forutsetter at premieavviket avsettes og deretter kan brukes de påfølgende 7 år til å dekke amortiseringen/nedbetalingen.

Overføring til investeringsregnskapet.

Det er innarbeidet 0,76 mill. kroner i overføring til investeringsregnskapet, dette gjelder finansiering av PC-kjøp i skolen og til egenkapitalinnskudd til KLP. Egenkapitalinnskudd kan ikke lånefinansieres og er derfor innarbeidet med finansiering fra driften som forutsett i sist vedtatte økonomiplan. Et sunt økonomisk prinsipp er å ha rom for driftsfinansiering av en større del av investeringene, jfr. for øvrig avsetning til skoleinvesteringsfond.

Til fordeling drift

Dette er det beløpet man har igjen av felles inntektene til drift i sektorene etter at renter og avdrag er dekket inn. I tabellen ser man nettorammene til sektorene og utviklingen i dem. I de beløp som fremkommer er rammereduksjoner og økte sektorinntekter trukket ut. For en mer detaljert oversikt over de ulike korreksjoner som er lagt inn fra 2016 til 2017 vises til sektoromtalen. Der er det også redegjort for hvilke tiltak som eventuelt er innarbeidet.

Sentrale anbefalinger til kommunene.

- Netto driftsresultat bør minimum utgjøre 1,75 % av driftsinntektene avhengig av nødvendige avsetninger og investeringer. Buffere er nødvendig for å kunne takle svingninger på både utgifts- og inntektssiden. Egenfinansieringsdel ved investeringer må ha høyt fokus. Dette er et viktig grunnlag for å styrke kommunens økonomiske stilling

- Langsiktig gjeld må holdes på et forsvarlig nivå. Kommunene må i økonomiplanen synliggjøre en forsvarlig betjening av etablert og planlagt lånegjeld.

2.2 SEKTOR 1 – ADMINISTRASJON, FELLESUTGIFTER, PLAN OG NÆRING

POLITISK STYRING.

Omfatter det sentrale politiske apparat med formannskap og kommunestyre.

- Den politiske modell med at formannskapet også fungerer som hovedutvalg for sektorene, som planutvalg og administrasjonsutvalg.
Formannskapets faste medlemmer er klientutvalg.
- Administrasjonen skal tilrettelegge for politisk styring av kommunens utvikling gjennom utarbeiding av forslag til rammer, planverk og retningslinjer.

Det vil bli lagt frem sak vedrørende kjøp av nettbrett til kommunestyre når man har fått på plass ny hjemmeside for kommunen.

SENTRALADMINISTRASJONEN, FELLESDRIFT, KULTUR, PLAN OG NÆRING

Administrasjonen omfatter kommuneovergripende funksjoner herunder sentraladministrasjonen, økonomiavdelingen, servicekontortjenesten samt kulturadministrasjon. Kulturtiltak for barn- og unge er flyttet til sektor oppvekst fra 2016. Sektoren omfatter også Plan og næring med funksjonene kommuneplan, landbruk, oppmåling og byggesak.

I henhold til vedtatt kommuneplan for sektorene er det sektorovergripende mål som følger:

- Sikre at alle våre innbyggere mottar gode kommunale tjenester
- All virksomhet skal drives, og tjenester skal gis i henhold til gjeldende lover, forskrifter og nasjonale føringer.
- Sikre riktig og best mulig kvalifisert arbeidskraft.
- Sikre ansatte ajourføring av kunnskaper og nødvendig etterutdanning.
- Føre en personalpolitikk som bidrar til forutsigbare og mest mulig sikre arbeidsplasser.
- Utvikle gode ledere på alle plan, og gi ledere tilstrekkelig tid til ledelse.
- Sikre at alle arbeidstakere bidrar til positiv utvikling av egen arbeidsplass.
- Sikre godt og helhetlig IKT-arbeid i hele organisasjonen.
- Utvikle en fleksibel organisasjon med "tverrsektorielt og virksomhetsoverbyggende blikk."
- Krødsherad kommune skal være en IA-bedrift.
- All drift skal skje med fokus på HMS.
- Være en pådriver for helse- og trivselsfremmende tiltak i hele organisasjonen.
- Opprettholde og utvikle nødvendig beredskap i hele organisasjonen.
- Sikre løpende vurdering av behov for samarbeid med andre kommuner/regioner.

For kulturområdet gjelder følgende mål i henhold til gjeldende kommuneplan.

- Tilrettelegging for det levende åpne rom og sosiale møtesteder.
- Styrke kulturtilbudet i Krødsherad.
- Sikre bibliotektenester til hele befolkningen.
- Tilrettelegge for voksenopplæring.
- Støtte opp om frivillige organisasjoners arbeid.
- Tilrettelegge for friluftsliv og helsefremmende aktivitet.
- Tilrettelegge for drift av kirkelig fellesråd.

For å nå disse målene skal vi kommuneplanperioden gjennomføre de tiltak som framgår av vedtatt kommuneplan, med evt. nødvendige endringer.

Bemanning.

Administrasjonen gis fullmakt til å benytte sektorenes lønnsbudsjett og totalramme på den måte sektoren til enhver tid finner mest tjenelig for å oppnå en rasjonell og økonomisk organisasjon med fokus på god tjenesteproduksjon.

Bemanningen i sentraladministrasjonen omfatter følgende:

- økonomi, lønn, regnskap, innfordring
- overordnet og samordnet personalarbeid
- politisk sekretariat
- arkiv og dokumentcenter
- informasjon
- publikums- og telefontjeneste
- kommuneutvikling
- beredskap
- husbankens låne- og tilskuddsordninger
- bevilgninger etter alkoholloven og kontrollordninger
- eiendomsskattekontor
- M.m.

Skatteoppkreverfunksjonen utføres midlertidig av Eiker skatteoppkrever og det pågår en utredning knyttet til felles skatteoppkrever for Eiker kommunene og kommunene i Midt-fylket. IT-funksjonen for fellesadministrasjonen og helse- og omsorgssektoren ivaretas gjennom kjøp fra Modum kommune.

Kultur har fra 2012 ingen egen bemanning. Oppgavene ligger under sentraladministrasjonen ved rådmannen. Når det gjelder barn- og unge er dette fra 2016 overført til oppvekstsektoren. Mangel på bemanning innebærer at man ikke har fokus på utvikling av kulturoppgavene utover det som løses gjennom andre prosjekter, løpende saksbehandling og tilskuddsbehandling. I tillegg har en ressurser på følgende områder:

Folkebibliotek og skolebibliotekene løses fra 2014 gjennom interkommunalt samarbeid med Modum og Sigdal. Krødsherads stillingsressurs utgjør ca. 65 %. Ledelsen av musikk- og kulturskolen er tillagt sektorleder for oppvekst.

Plan og næring omfatter kommuneplan, landbruk, oppmåling og byggesak, til sammen 4,4 årsverk.

Styringssignaler for 2017:

Sentraladministrasjonen og næringsutvikling

- Stortingsvalg 2017
- Videreutvikle informasjonsflyten i organisasjonen.
- Revisjon delegeringsreglementet - legges frem for kommunestyret i 2017.
- Videreutvikling av dokument- og arkivfunksjonen og hjemmesiden
- Støtte opp om frivillige organisasjoners tiltak og arrangement.
- Videreføre tilskudd til preparering av lysløyper og turløyper i bygda.
- Videreutvikle tjenestesamarbeid i Midt-Buskerud.
- Forbedre internkontrollsystemet
- Iverksette prosjekter knyttet til tettstedsutvikling og god tur med sykkel og fiskestang

I henhold til kommuneplan skal Plan (Utvikling og forvaltning): Gi innbyggere og kunder en best mulig service og en saksbehandling av god kvalitet.

Planlegging.

- Behandle private reguleringsplaner.
- Oppfølging av vedtatt planstrategi
- Revisjon av kommunedelplan for Norefjell og fellesprosjekt med Sigdal
- Slutføring av områderegulering Slettemoen

Kart og oppmåling.

- Videreføre arbeidet med å forbedre kvaliteten på matrikkelen. Matrikkelen er sammen med folkeregisteret og næringsregisteret de tre sentrale registrene i Norge.
- Videreføre arbeidet med tildeling av gateadresser til alle matrikkeladresser i kommunen jfr. egen sak til kommunestyret. Opprydding i matrikkelen som har vært gjennomført knyttet til innføring av eiendomsskatt er også et svært viktig bidrag i forhold til gateadressering.
- Det har vært gjennomført et stort fotograferingsprosjekt i samarbeid med kartverket og andre parter i 2016 og arbeidet videreføres i 2017.

Landbruk og miljø.

- Aktivitet i henhold til vedtatt Energi- og miljøplan.
- Landbruk: Effektivisere behandlingen av søknader. Gjøre grunneiere enda mer selvhjulpne i arbeid med søknader.
- Videreføre rydding langs veiene, og arbeide for bruk av trevirket.
- Fullføring av utarbeiding av vannforvaltningsplaner (jfr. revidert vannforskrift).

Prosjekter

Aktiviseringsprosjekt i samarbeid med NAV.

Aktiviseringsprosjekt i samarbeid med NAV videreføres. Administrasjonen skal ha fokus på mulige arbeidsoppdrag som kan gjennomføres i regi av dette prosjektet.

Prosjekt på tur med sykkel og fiskestang

Det er bevilget regionale utviklingsmidler. Prosjektet forutsetter kommunal medfinansiering.

Prosjekt tettstedsutvikling

Det er bevilget regionale utviklingsmidler. Prosjektet forutsetter kommunal medfinansiering.

Kirker og andre tros- og livssynsorganisasjoner

Rådmannskontoret har ansvar for utbetaling av tilskudd til Kirkelig Fellesråd og andre trossamfunn. Fellesrådet er i 2017 i henhold til rådmannens budsjettforslag tilført dekning av lønnsoppgjøret Tilsvarende ble gjort i 2014, 2015 og 2016.

Tilskudd til andre tros- og livssynsorganisasjoner må for øvrig følge økningen i tilskuddet til Kirkelig fellesråd.

Tabellen nedenfor viser de endringer som er innarbeidet i budsjettet for administrasjon, fellesutgifter, kultur, plan og næring:

Sektor 1 Administrasjon, fellesdrift, kultur, plan og næring	Vedtatt 2016	2017	2018	2019	2020
Grunnlag ramme	21 882 000	28 380 000	29 865 000	28 615 000	29 040 000
Økte/reduerte kostnader:					
Fordelt lønnsoppgjør	-1 500 000	-2 600 000			
Avsetning lønnsoppgjør - fordeles påfølgende år	2 600 000	2 000 000			
Innarbeiding av årets lønnsoppgjør sektor 1	340 000	285 000			
Kirkelig fellesråd - økte lønns- og pensjonskostnader	32 000	30 000			
Tilskudd andre trossamfunn	10 000	5 000			
Økning revisjon	70 000	33 000			
Kommunevalg	-50 000				
Amortisert premieavvik KLP	600 000	200 000			
Merkostnader ESA/modum ikt	100 000	50 000			
Kontingenter KS og samarbeid	50 000	15 000			
Modum ASVO	10 000	10 000			
Regionsekretær - prisjustering	20 000	20 000			
Årlige kostnader kvalitetssystem		50 000			
Økte årlige kostnader ny hjemmeside		40 000			
Økte kostnader nytt reglement politiske utvalg		140 000			
Økning kulturmidler til fordeling		70 000			
Stortingsvalg 2017		50 000			
Renhold samfunnshus Krøderen - overført fra sektor 1 til sektor 4		-163 000			
Ungdommens kulturmonstring til sektor 2 Oppvekst	-17 000				
Ungdomsklubb til sektor 2 Oppvekst	-117 000				
Ungdomsrådet til sektor 2 Oppvekst	-27 000				
Plan og næring fra sektor 4 til sektor 1	2 220 000				
Felleskostnader telefon og annonser fra sektor 1 til øvrige sektorer	-288 000				
Økte/reduerte inntekter:					
Konsesjonsgebyr redusert inntekt	120 000				
Tiltak					
Tråkking skiløyper på Norefjell		300 000			
Streaming kr. 100.000 innenfor rammen		0			
Reduksjon 0,2 stilling økonomi/service					
Oppfølging Ungdataundersøkelse - flyttet til sektor 2 i 2016	-50 000				
Rammereduksjon - fjerning midler oppfølging kommuneplanen		-250 000			
Øvrig rammereduksjon		-250 000			
Vedlikehold kirker - øremerket engangstilskudd	200 000	100 000	-100 000		
Avsetning barnehage høst 2017 - kommunestyrets disposisjonspost		1 050 000			
Egenandel prosjekt sykkel og fiske, finansiert ved fond	100 000		-100 000		
Egenandel prosjekt tettstedutvikling, finansiert ved fond	100 000		-100 000		
Egenandel prosjekt vannområde Hallingdal, finansiert ved fond	50 000			-50 000	
Tilskudd artist in residens Søndre Green, finansiert ved fond	25 000			-25 000	
Prosjekt utvidelse eiendomsskatt - opprydding i matrikkel	200 000	-200 000			
Prosjekt utvidelse eiendomsskatt	1 700 000		-1 700 000		
40 % stilling eiendomsskatt - videre forvaltning		250 000			
Planarbeid kommunedelplan norefjell og områdeplaner		250 000	750 000	500 000	
Ny ramme - overført hovedoversikt	28 380 000	29 865 000	28 615 000	29 040 000	29 040 000

Lønnsoppgjør 2016 og forventede nivå på pensjonskostnader i 2016 er innarbeidet. Dette gjelder også Kirkelig fellesråd og tilskudd til andre trossamfunn. Under sektor 1 avsettes også midler til lønnsoppgjøret våren 2017 som vil bli fordelt sektorene når lønnsoppgjøret er kjent. Tilsvarende trekkes avsetningen som ble gjort i 2016 til formålet ut, ettersom lønnsoppgjøret for 2016 nå ligger inne i sektorens rammer. Under fellesutgifter har en også budsjettet amortisering av tidligere opparbeidet premieavvik og budsjettet amortisering av premieavvik for 2016. Amortiseringen baserer seg på faktiske regnskapstall med unntak av det som gjelder 2016 som er et anslag.

Som forutsatt i foregående økonomiplan er det ikke budsjettert med et positivt premieavvik i 2016 for å saldere driften. Premieavviket må dekkes inn over 7 år og det er lagt til grunn at man avsetter premieavviket i 2016 til dekning av de påfølgende års utgifter. Det er derfor lagt til grunn at økningen i amortisert premieavvik dekkes av pensjonsfond. Tilsvarende er lagt til grunn for resten av økonomiplanperioden. Beløpende vil bli innarbeidet med dekning fra pensjonsfond ved neste rullering av budsjett- og økonomiplan.

Det er også lagt inn justeringer for merkostnader til noen fellesposter og prisvekst i samarbeidsavtaler og kontingenter. Det er justert for flytting av kostnader knyttet til renhold Krøderen samfunnshus til sektor 4 teknisk drift og utbygging. Det er lagt inn kostnader knyttet til økte driftskostnader i forbindelse med ny hjemmeside og kvalitetssystem. Dette er aktiviteter som dekker alle sektorer. Innføringskostandene knyttet til ny hjemmeside og kvalitetssystem dekkes av sektorens driftsfond og belaster ikke budsjettet for 2017. Det er videre lagt inn økte kostnader knyttet til kommunestyrets vedtak vedrørende godtgjøringsreglement og kulturmidler samt kostnader knyttet til stortingsvalget i 2017.

Tiltak

Det er innarbeidet en rammereduksjon på 0,5 mill. kroner hvorav 0,25 mill. kroner er strykning av avsetning til oppfølging kommuneplan.

Fellesrådet har meldt inn behov for ytterligere midler til vedlikehold kirker og det er lagt inn et øremerket tilskudd til vedlikehold på 0,1 mill. kroner som en engangsbevilgning. I forbindelse med bispevisitasen ble det meldt inn ønske om ytterligere midler til indre vedlikehold, arbeid mot barn- og unge med videre. Ønskene ble spilt inn helt i slutfasen av budsjettet og det er ikke funnet rom for dette utover tilskudd til vedlikehold som primært vil gå til ytre vedlikehold.

I påvente av barnehageopptaket våren 2017 er det avsatt driftskostnader for høsten 2017 under posten til kommunestyrets disposisjon. Dersom opptaket viser behov for fortsatt drift av ekstra avdelingen vil det bli lagt frem forslag til budsjettendring til sektor oppvekst i 2017.

Det foreslås at det avsettes midler til en 0,4 stillingsressurs til forvaltning av ordningen med eiendomsskatt i tillegg til at det også i 2017 settes av prosjektmidler i forbindelse med kostnader til innføring og klagebehandling. Det er videre foreslått avsatt midler til planarbeid, jfr. planstrategien. Midler til planleggingen er foreslått økt i 2018 og 2019 og vil i hovedsak gå til områdeplanlegging i tettstedene og til kommunedelfplan for Norefjell. Skal en kunne gjennomføre disse planprosessene kreves kjøp av ekstern bistand da det ikke er tilstrekkelig kompetanse og kapasitet internt.

2.3 SEKTOR 2 - OPPVEKST.

Sektoren omfatter følgende tjenesteområder:

Noresund barnehage, Krøderen barnehage, kommunal medfinansiering av Lesteberg Familiebarnehage, Noresund skole med SFO, Krøderen skole med SFO, Krødsherad kommunes andel av interkommunal P.P.T, voksenopplæring etter Opplæringslovens § 4A-2, kommunal musikk og kulturskole, Ungdomsklubben og oppfølging av Krødsherad Ungdomsråd.

Oppvekstadministrasjonen er også tillagt ansvar for koordinering av kommunens beredskapsarbeid, samt saksbehandling av årlige søknader om tippemidler.

Det er sektorens ansvar å disponere årlige tildelte budsjetttrammer på en slik måte at tjenestene innenfor de ulike virksomhetene er best mulige, og at brukergruppene får et godt tilbud.

Kommunale føringer

I henhold til vedtatt kommuneplan for sektoren er de virksomhetsoverbyggende mål som følger:

- All virksomhet skal ha basis i moderne pedagogiske læringsteorier og nasjonale føringer.
- Det skal være ledelse med pedagogisk kompetanse både på kommunenivå og på virksomhetsnivå.
- Sektoren har gjennomgående planer som vektlegger basiskompetanse i lesing og skriving.
- Sektoren har gjennomgående plan for elevenes bruk av digital kompetanse.
- Det er inngått forpliktende partnerskapsavtale med Buskerud fylkeskommune om den kulturelle skolesekken.
- Klasseledelse videreføres som prioritert utviklingsområde for skolen.
- Lekens rolle og funksjon videreføres som prioritert utviklingsområde for barnehagene.
- Godt samarbeid med foreldre/foresatte vektlegges.
- Sektoren har plan for barns- og unges overganger mellom virksomhetene.
- Tilrettelegge for å styrke ungdomsarbeidet.

For å nå disse målene skal vi i kommuneplanperioden gjennomføre de tiltak som framgår av vedtatt kommuneplan for oppvekstsektoren, med evt. nødvendige endringer.

Det foretas så langt som mulig løpende inntak av barn i de kommunale barnehager, jfr. kommunestyrevedtak.

Kompetanseutvikling av personell i barnehager og skoler gjøres i henhold til sentrale ordninger og kommunale planer. Det søkes om statlige midler.

Musikk- og kulturskolen videreføres innenfor dagens ramme. Det arbeides med å videreutvikle tjenestesamarbeid i Midt-Buskerud.

Sentrale styringssignaler i forslag til statsbudsjettet for 2017, og som berører oppvekstsektoren:

- Makspris på foreldrebetaling i barnehager.
- Videreføring av nasjonalt minstekrav foreldrebetaling i barnehage.
- Gratis kjernetid for 3, 4- og 5-åringer
- Helårsvirkning av innføring av en ny uketime naturfag på mellomtrinnet fra 01.08.16.
- Styrking av arbeidet med tidlig innsats i skolen.
- Kompetanse for kvalitet. Videreutdanning av lærere og skoleledere

Andre utfordringer og utviklingstrekk.

- I underkant av 10 % av elevene har spesialpedagogiske utfordringer som, etter sakkyndig vurdering fra PPT, utløser enkeltvedtak etter Opplæringslovens § 5.1 om spesialundervisning. Dette er en svak nedgang fra forrige år. 18 % av skolenes pedagogiske ressurs til opplæring styres mot disse vedtakene. Assistentressurs kommer i tillegg. Det er en økning i omfanget av vedtak hjemlet i Opplæringslovens § 5.7; Spesialpedagogisk hjelp før opplæringspliktig alder.
- Vi ser et økende behov for sosialpedagogiske tiltak, i særlig grad på ungdomstrinnet.
- Andel barn i barnehagene av fremmedspråklige foresatte er 14 %. Dette har holdt seg stabilt fra sist år. Dette kan i perioder være en utfordring både hva gjelder tilrettelegging av opplæring og omsorg for barna, og kontakt med hjemmene, da språkkunnskaper kan være mangelfulle også når det gjelder engelsk.

Bemanning

- Bemanningsnormen for SFO er i henhold til kommunalt vedtak 15 barn pr. ansatt.
- Bemanningsnormen for barnehagene følger krav i Barnehageloven for pedagogisk bemanning. Ut over dette skal barnehagenes bemanning være tilstrekkelig til at personalet kan drive en forsvarlig og god virksomhet i tråd med barnehagens formål.
- Sektoren finansierer og disponerer del av merkantil stilling på servicekontoret. I spørsmål som angår økonomi og personal, nyttiggjør sektoren seg av den kompetanse som finnes sentralt i kommunen innenfor service- og økonomi og innenfor personal- og organisasjon.

Beregning av budsjetttramme 2017

Sektorens budsjetttramme for 2017 er en videreføring av ramma gitt i 2016, justert for lønnsvekst som resultat av lønnsoppgjør 2016.

Sektoren tilføres driftsmidler for vårhalvåret for midlertidig økning i barnehagekapasitet løst blant annet gjennom modulbaserte brakker. Tilsvarende drift for høst 2017 vil bli presentert som egen sak i løpet av våren 2017 når behovet er avklart.

Kommunestyret har vedtatt å dekke avslutningsekskursjon for 10. kasse med øremerket tilskudd på 3.500 kr pr. elev. I tillegg skal skolen stille nødvendig antall lærere til

disposisjon for gjennomføring av turen. Dette gjelder for hele økonomiplanperioden. Ordningen videreføres med justering av ramme.

Fra skoleårets begynnelse høst 2016 ble minstetimetallet på mellomtrinnet utvidet med 1 time/uke naturfag. Påførte lønnskostnader tilføres ramma.

Fra 2016 ble ordningen med gratis kjernetid i barnehagene også gjort gjeldende for 3 – åringene. Stipulert kommunal kostnad tilføres ramma.
I forslag til Statsbudsjett er en vekst i frie inntekter til kommunene på totalt 150 millioner kroner adressert mot tidlig innsats. Krødsherad beregnede andel av dette tilføres ramma.

Økte kostnader som følge av prisstigning på kjøp av varer og tjenester (lærebøker, arbeidsmateriell, skoleskyss, husleie Krødsheradhallen, andel i PP-tjeneste) kompenseres ikke, og må dekkes innenfor tildelt ramme.

Budsjettramma korrigeres for økte inntekter som følge av prisjustering på foreldrebetaling i barnehage, SFO og kulturskole.

Sektoren må etter denne beregningen av ramme finne inndekning for en rammereduksjon på 700.000 kroner. Det forutsettes at sektoren ivaretar alle sine oppgaver innenfor tildelt budsjettramme. Administrasjonen gis fullmakt til å benytte sektorenes lønnsbudsjett og totalramme på den måte sektoren til enhver tid finner mest tjenlig for å oppnå en rasjonell og økonomisk organisasjon med fokus på god tjenesteproduksjon.

Tabellen nedenfor viser de endringer fra 2015 til 2016 som er innarbeidet i budsjettet for oppvekstsektoren:

Sektor 2: Oppvekst: Korreksjoner og tiltak	Vedtatt 2016	2017	2018	2019	2020
Grunnlag ramme	42 092 000	43 519 000	46 575 000	45 875 000	45 875 000
Økte/reduerte kostnader:					
Innarbeiding av årets lønnsoppgjør	1 013 000	1 170 000			
Avslutningsekskursjon 10 klasse årets kostnad	82 000	77 000			
Avslutningsekskursjon 10 klasse fjorårets kostnad	-75 000	-82 000			
PPT-tjenesten	23 000				
Likestilling barnehager fra 98 til 100%	46 000				
1 time mer naturfag 5-7 klasse	31 000	47 000			
Nasjonalt minstekrav foreldrebetaling	78 000				
Gratis kjernetid for 4 og 5 åringer i barnehage	26 000	11 000			
Ungdommens kulturmonstring fra sektor 1 til sektor 2 Oppvekst	17 000				
Ungdomsklubb fra sektor 1 til sektor 2 Oppvekst	117 000				
Ungdomsrådet fra sektor 1 til sektor 2 Oppvekst	27 000				
Oppfølging ungdataundersøkelsen fra sektor 1	50 000				
Felleskostnader telefon og annonser fra sektor 1 til øvrige sektorer	111 000				
Økte/reduerte inntekter:					
Helårsvirkning økt makspris barnehage fra 1.5.15 - trukket i rammetilskuddet	-65 000				
Helårsvirkning redusert betaling barnehage for lavinntektsustander 1.5.15	16 000				
Prisjustering SFO og barnehage	-100 000	-100 000			
Tiltak					
Etablering av MOT		200 000			
Øremerket opprettholdelse 7 klassetrinn		200 000			
Økt kapasitet barnehage vår 2017 (oppstart høst 2016)		1 463 000			
Rammereduksjon		-700 000			
Økt bevilgning tidlig innsats		70 000			
Prosjektleder og utredning investeringer skolebygg		700 000	-700 000		
Fleksibelt opptak	30 000				
Ny ramme - overført hovedoversikt	43 519 000	46 575 000	45 875 000	45 875 000	45 875 000

Tiltak

For å tilpasse drift til tildelt ramme budsjettåret 2017, iverksetter sektoren følgende tiltak:

Barnehage:

- Løpende vurdering av om bemanning er tilstrekkelig til at personalet kan drive en forsvarlig og god virksomhet i tråd med barnehagens formål.
- Fleksibelt opptak av barn innenfor den bemanningsressurs barnehagene disponerer ved barnehageårets begynnelse.
- Gjennomgang av enkeltvedtak etter Barnehagelovens § 19A.

Grunnskole:

- En fleksibel organisering av elevene innad på skolene etter en faglig og pedagogisk vurdering.
- Skolenes ekskursjonsplaner revideres med tanke på kostnadsreduksjon.
- Kontinuerlig vurdering av tilpasset opplæring vs. enkeltvedtak etter Opplæringslovens § 5.1.

Voksenopplæring:

- Gjennomgang av enkeltvedtak etter opplæringslovens § 4A-2

Sektorens inntekstposter:

Betalingssatsene i barnehage, SFO og kulturskole justeres for deflator. Kjøp av enkeltdager i barnehage justeres til samme nivå som for kjøp av enkeltdager i SFO.

Investeringer:

Bærbar PC- til elever videreføres. Dette innebærer at alle elever får bærbar PC fra skolestart i 7. klasse. Vedtaket gjelder for hele økonomiplanperioden. Kostnadene dekkes opp fra investeringsbudsjettet.

Utredningsarbeid:

Det skal i 2017 framskaffes et nødvendig grunnlag for beslutning om framtidig investeringer, drift og organisering for grunnskolen i Krødsherad. Arbeidet skal koordineres og ledes av rådmannen. Det vises til egen sak i kommunestyret i desember 2016.

Det er innarbeidet i BU2017 lønnsmidler for å koordinere og sikre framdrift av arbeidet, samt midler til å dekke eksterne utredningskostnader. Politisk sak legges fram for kommunestyret innen utgangen av 2017.

Arbeidet med å utrede konkrete utbyggingsplaner for Noresund barnehage avventes til man har nye tall for søkere våren 2017.

2.4 SEKTOR 3 - HELSE OG OMSORG.

Sektoren omfatter følgende tjenester:

Legetjenester (herunder legevakt), kommunelege, helsestasjonstjenester, fysioterapi-tjenester, friskliv, folkehelse, sykehjemstjenester, eldresenter, hjemmebaserte tjenester med forebyggende tiltak, omsorg for psykisk utviklingshemmede, barnevern, psykisk helsevern og krisesenter.

I henhold til vedtatt kommuneplan for sektoren er de virksomhetsoverbyggende mål som følger:

- Ivareta befolkningens behov for helsetjenester.
- Bidra til at barn og unge får en trygg oppvekst.
- Innbyggere i alle aldre med et behov for omsorgstjenester skal ha et faglig forsvarlig tilbud.
- Folkehelsearbeid skal vektlegges, med helsefremmende og forebyggende arbeid.

For å nå disse målene skal vi i kommuneplanperioden gjennomføre de tiltak som framgår av vedtatt kommuneplan for helse og omsorgssektoren, med evt. nødvendige endringer.

Bemanning:

Administrasjonen gis fullmakt til å benytte sektorenes lønnsbudsjett og totalramme på den måte sektoren til enhver tid finner mest tjenlig for å oppnå en rasjonell og økonomisk organisasjon med fokus på god tjenesteproduksjon. Bemanningen er knyttet opp mot den enkelte avdeling/tjeneste, samtidig som målsettingen er å arbeide mot bedre samordning og bruk av ressurser på tvers. Tjenesten er organisert med en sykepleiefaglig leder og en leder som har hovedansvaret for personal og økonomi. Stillingene skal, sammen med sektorleder, samordne alle avdelingene/tjenestene innen helse og omsorg. Teamleder-roller i de ulike enheter er besatt og ledergruppen har faste møter hver annen uke. Saksbehandler arbeider i 50 % stilling.

Sentrale styringssignaler i statsbudsjettet for 2017 – helse- og omsorgssektoren – er som følger:

- Videreføring av investeringstilskudd til heldøgns omsorgsplasser. Tilskuddet dreies framover mot nybygg.
- Utbygging av dagtilbud til innbyggere med en demenssykdom.
- Satsing på psykisk helse og rusomsorg samt helsestasjons- og skolehelsetjenesten.
- Habilitering og rehabilitering

Øvrige utviklingsområder:

- Videreutvikling av tjenestesamarbeid i Midt-Buskerud.
- Videreutvikling av Mobil Pleie og øvrige løsninger i Gerica (pasientjournalssystemet).
- Innføring av kommunens kvalitetssystem

Helse:

- Styrke folkehelsearbeidet med fokus på helsefremmende og forebyggende arbeid.
- LIST prosjektet i samarbeid med Modum og Sigdal.
- Styrking av skolehelse- og helsestasjonstjenesten.
- Vurdere hvordan vi skal styrke kommunes tilbud innen psykisk helse.
 - Psykologtjeneste?
 - Rask psykisk helsehjelp?
 - Familieveileder?

Barnevern:

- Videreutvikle samarbeidet med interkommunal barneverntjeneste for Modum, Krødsherad og Sigdal.

Samhandlingsreformen:

- Kommunale ø-hjelpsenger psykisk helse og rus
- Betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter innen psykisk helse
- Videreutvikling av meldingsløftet, elektronisk overføring av pasientjournaler m.m.

Omsorg – hjemmetjeneste:

- Videreføring av samhandlingsreformen.
- Innføring av hverdagsrehabilitering herunder hjemmebesøk til alle innbyggere over 80 år.

Omsorg – sykehjem.

- Ombygging og rehabilitering av Kryllingheimen
- Videreføring av samhandlingsreformen.
- Kryllingheimen skal fortsatt ha trivselsassistenter på samme nivå som tidligere, finansiert ved bruk av Inga Hagen-fond.

Omsorg – PU

- Sikre rutiner for tverrfaglighet for helhetlige helsetjenester.
- Økt fokus på og kvalitetssikring av medisinhåndtering

Demensplan:

- Egen boenhet for demente blir bygd nytt ifm rehabilitering av sykehjemmet
- Videreutvikle og utbygge dagtilbudet – søke øremerket tilskudd.

Kjøkken:

- Ferdigstille IK-mat
- Oppfylle krav til varedeklarasjon.

Omsorgstjenesten har to store utviklingsprosjekter kommende år som vil kreve ressurser og innsats. Sektoren skal innføre hverdagsrehabilitering i hjemmetjenesten og vi skal delta aktivt i forbindelse med ombygging/utbygging av sykehjemmet.

Når det gjelder hverdagsrehabilitering har vi hatt en arbeidsgruppe i 2016 som har forberedt dette og delvis gjennomført kompetanseheving blant de ansatte. Prosjektstilling ergoterapeut vil være sentral i arbeidet sammen med fysioterapeut og øvrig ansatte i tjenesten.

I forbindelse med ombygging av Kryllingheimen planlegges et internt prosjektarbeid med prosjektgruppe og arbeidsgrupper. Her skal ansatte involveres og vi vil sikre representasjon fra tillitsvalgte og vernetjenesten.

Stipendordning for sykepleiere:

Stipendordning for videreutdanning av egne ansatte til sykepleiere videreføres.

Kompetanse:

Det skal søkes statlige midler til kompetanseutvikling av personalet og OU-midler til lederutvikling/opplæring. Vi vil også vurdere å søke om midler til videreutdanning av sykepleiere ifm øremerkede midler i Kompetanseløftet 2020.

Rådet for eldre og funksjonshemmede:

Sektoren har sekretariatsansvar.

Interkommunalt samarbeid:

- På ledernivå vil vi videreføre vår representasjon følgende samarbeidsfora:
 - Styringsgruppe Fritid 123 (Modum, Sigdal og Krødsherad)
 - Helsesamarbeidet i Midt-Buskerud og Ringeriksregionen (Modum, Sigdal, Krødsherad, Ringerike Hole og Jevnaker), herunder også legevakt og krisesenter.
 - Lokalt samarbeidsutvalg (6 kommuner og Ringerike sykehus)
 - Helsesamarbeidet i Vestregionen

I tillegg deltar vi i ulike arbeidsgrupper/fora nedsatt av Helsesamarbeidet, f.eks. KAD-plasser psykisk helse og rus, lederforum somatikk og lederforum psykisk helse og rus.

Økte krav til primærhelsetjenesten

Det er bred politisk enighet om at kommunenes helse- og omsorgsoppgaver blir større og mer komplekse. De må løses med høyere kompetanse og mer tverrfaglig samarbeid tilpasset brukernes behov. Fra 2020 kommer krav om ergoterapeut og psykologtjeneste i kommunene.

Tabellen nedenfor viser de endringer som er innarbeidet i budsjettet for helse og omsorg:

Sektor 3: Helse og omsorg:	Vedtatt 2016	2017	2018	2019	2020
Grunnlag ramme	47 123 000	48 848 000	52 198 000	51 498 000	51 498 000
Økte/reduerte kostnader:					
Innarbeiding av årets lønnsoppgjør	915 000	920 000			
Interkommunalt legevakt		116 000			
Barnevernfaglig administrasjon	35 000	80 000			
Barnevernsvakt Kstyre 15/14		216 000			
Prisvekst barnevernstiltak	85 000				
Prisvekst fysioterapiavtaler	20 000	20 000			
Norsk pasientskadeerstatning	40 000				
Lønnsøkning kjøp kommuneoverlege		130 000			
Pris og lønnsøkning kjøp jordmortjenester	10 000				
Krisesenter	35 000				
Innlemming av øyeblikkelig hjelp døgsopphold	580 000				
Felleskostnader telefon og annonser fra sektor 1 til øvrige sektorer	140 000				
Økte/reduerte inntekter:					
Prisjustering egenbetaling	-50 000	-100 000			
Tiltak					
Rammereduksjon		-700 000			
Tiltak nye brukere - egen drift		1 500 000			
Tiltak nye brukere - kjøp tjenester		400 000			
Dagsenter (demente)	25 000				
Helsestasjon/skolehelse	90 000	23 000			
Habilitering/rehabilitering		45 000			
Et års prosjektstilling ergoterapeut/prosjekt hverdagsrehabilitering		700 000	-700 000		
Psykatri		0			
Rusomsorg	0	0			
Trygghetsalarmer (fra fasttelefon til mobil) engangsbev 2015	-200 000				
Ny ramme - overført hovedoversikt	48 848 000	52 198 000	51 498 000	51 498 000	51 498 000

Lønnskostnader i henhold til lønnsoppgjør 2016 (helårsvirkning 2017) er innarbeidet. Tilsvarende som tjenester i kommunal regi, øker lønn- og pensjonskostnader også for tjenesteområder der en deltar i interkommunale samarbeid og andre samarbeidsformer.

Tiltak:

I sektorens ramme for 2017 er det innarbeidet økte kostnader bl.a. til ressurskrevende brukere, prosjektstilling ergoterapeut, barnevernsvakt og nytilsatt kommuneoverlege. Målet er å ha en bærekraftig sektor med kompetente medarbeidere som leverer riktige tjenester med god kvalitet. Økt fagkompetanse hos de ansatte er et nødvendig satsingsområde.

Helse- og omsorgssektoren skal yte tjenester 24 timer i døgnet 365 dager i året. Økonomisk styring gjennom bedre personalplanlegging og økt fokus på saksbehandling ifm tildeling av tjenester er krevende fagfelt der flere perspektiver skal vektlegges samtidig. Dette er viktige områder sektoren må ha fokus på og i den forbindelse vil vi styrke det tverrfaglige arbeidet.

Når det gjelder egenbetaling har vi estimert økte inntekter med 100 000 NOK. I tillegg til at vi foreslår noen faktiske endringer har vi lagt inn en økning på 2,7 %. Dette er i tråd med praksis i andre kommuner vi kan sammenlikne oss med.

Vi har endret prisen på klesvask fra antall ganger til antall kilo, og inkorporert leie av nøkkelboks i prisen for trygghetsalarm, da dette er en forutsetning for at hjemmetjenesten skal få låst seg inn når bruker trykker på alarmen. Vi har også foreslått å endre innslagspunktet for leieprisen.

2.5 SEKTOR 6 – TEKNISK DRIFT OG UTBYGGING

Sektoren omfatter følgende tjenester:

Vann, avløp, renovasjon, kommunale veger, brann-, rednings- og feiervesen, drift og vedlikehold av kommunale bygg og anlegg, herunder også parker og plasser. Sektoren drifter anleggene til NVA og ivaretar oppgaven daglig ledelse av NVA.

Bemanning

Administrasjonen gis fullmakt til å benytte til å benytte sektorens lønnsbudsjett og totalramme på den måte sektoren til enhver tid finner mest tjenlig for å oppnå en rasjonell og økonomisk organisasjon med fokus på god tjenesteproduksjon.

I henhold til vedtatt kommuneplan for sektoren er de virksomhetsoverbyggende mål som følger:

Gi innbyggere og kunder varer og tjenester av god kvalitet til riktig pris.

I 2017 skal følgende gjennomføres

Vann og avløp

- Prosjekttere videre vannforsyning i Bjertnesområdet
- Drifte og bistå med utbygging av ledningsnett og anlegg etter NVAs planer. Driftsutgiftene dekkes av NVA i henhold til gjeldende avtale med selskapet.
- Følge opp NVAs abonnenter og sikre selskapets økonomi
- Framtidig renseløsning. Gjennomføring/slutføring av forprosjekt iht til vedtak kommunestyrevedtak 87/15. Videre aktivitet er avhengig av nytt vedtak om framtidig renseløsning
- Vannmålere – legge til rette for innføring av dette iht vedtak i kommunestyret.
- Vurdere å gjennomføre utskiftning av deler av vannledning på vestsida av fjorden. flere lekkasjer i deler av området) – innenfor driftsbudsjett.
- Slambehandling
 - o Følge opp rutiner for sigevannsovervåkning av slamlaguner
 - o Søke om utvidet utslippstillatelse på slamlaguner da gjeldende tillatelse er overgått mhp mengde slam tilført.
 - o Privat slamtømming planlegges videreført med valgt entreprenør. Dette vil imidlertid avhenge av om man får utvidet utslippstillatelse på slamlaguner på Slettemoen.
 - o Vurdere annen form for sluttbehandling av slam enn slamlaguner på Slettemoen
 - o Vurdere å bli med i Hallingdal Renovasjon sitt anbud for nytt anbud vedrørende slamtømmetjenester og sluttbehandling av slam fra 2018.

Renovasjon

Renovasjonsordning ivaretas gjennom medeierskap i Hallingdal Renovasjon IKS (HR). Krødsherad kommune følger opp som en del av deltakerne i forhold til eierstyring og en tilfredsstillende oppfølging av abonnenter i kommunen. HR skal slutføre påbegynte

tiltak ved avfallsmottaket på Slettemoen slik at arbeidsforholdene til de ansatte (og beøkende) tilfredsstiller gjeldende krav. Dette gjelder bl.a. sanitærforhold og oppholdsrom for de ansatte. Kommunen skal i 2017 legge til rette for tilkobling av vann.

Veger

Etablere kjørestærkt rekkverk på to bruer på kommunalt vegnett ihht kommunestyrevedtak i investeringsbudsjett 2016. Samarbeid med E-verk skal videreføres, med fokus på stikkrenner og grusing, samt videreføre arbeidet med grøfting. Det skal spesifiseres og gjennomføres anskaffelsesprosesser av strøing, brøyting og kosting av kommunale veger/plasser.

Brann/redning, feiing/tilsyn

Brann og feiing ivaretas gjennom avtalen med DRBV. Krødsherad kommune følger opp som en av deltakerne i forhold til eierstyring.

Kommunale bygg og anlegg

Kommunen har en stor bygningsmasse i tillegg til uteområder og liten bemanning mhp tilfredsstillende oppfølging. En stillingsressurs er disponert til å ha ansvar for vedlikehold i et samarbeidsprosjekt med NAV. Dette gir god uttelling på flere måter, men en ser at øvrig bemanning blir for liten. Dette er en situasjon man ikke kan leve med over tid. Det arbeides videre med bygningsvedlikehold og bygningsdrift og gjennomføring av tiltak innen de rammer som bevilges.

Renhold

- Vurdere å etablere felles lagerpunkter for renholdere i kommunen.

Parker og plasser

Drifte og vedlikeholde etablerte kommunale grøntanlegg. Anleggene er viktige for bygdas innbyggere og for tilreisende – man arbeider for at grøntområdene og badeplassene skal være velstelte og ryddige. Det er behov for utskifting av gamle lysarmaturer for vegbelysning i kommunale boligområder. Samtidig er kommunen i en økonomisk presset situasjon.

Utbygging

Kommunestyret har vedtatt følgende utbyggingsprosjekter som skal gjennomføres/følges opp i 2017.

- Svømmehallen – ferdig februar/mars 2017
- Ny ambulansestasjon – innflyttingsklar april 2017
- Øvre Ruud – oppfølging av vei (bl.a. asfaltering)
- Nye Kryllingheimen – rehabilitering og utbygging

Forprosjekt ny renseløsning

Utredning av renseløsning iht kommunestyrevedtak 87/15 er satt ut til konsulent og dette arbeidet ferdigstilles 1.halvår 2017. Parallelt pågår det reguleringsarbeider og utredninger i de tre involverte parter; Krødsherad kommune, NVA og Sigdal kommune. Saksframlegg ifm endelig renseløsning planlegges 1.halvår 2017.

Tabellen nedenfor viser de endringer som er innarbeidet i budsjettet for teknisk sektor:

Sektor 4: Teknisk drift og utbygging: Korreksjoner og tiltak	Vedtatt 2016	2017	2018	2019	2020
Grunnlag ramme	11 076 000	9 036 000	9 072 000	8 188 000	8 188 000
Økte/reduserte kostnader:					
Innarbeiding av årets lønnsoppgjør	103 000	100 000			
Forsikringer	50 000	25 000			
Økning kommunal avgifter		25 000			
Prisvekst lisenser, avtaler	50 000	17 000			
Oppvarming og strøm, indeksreg.		45 000			
Økte kostnader strøing kommunale veier		90 000			
Økte kostnader brøyting kommunale veier		40 000			
Renhold samfunnshus Krøderen - overført fra sektor 1 til sektor 4		163 000			
Felleskostnader telefon og annonser fra sektor 1 til øvrige sektorer	37 000				
Plan og næring til sektor 1	-2 220 000				
Økte/reduserte inntekter:					
Prisjustering husleiene - går til dekning av bortfall inntekter	0				
Salg to hus Krøderen en med hybel		184 000			
Ny bolig Noresund (tidl barnehage)		-75 000			
Leieinntekter 5 leiligheter Krøderen (kapitaldel)		-300 000	-384 000		
Bortfall leieinntekter gammel ambulansestasjon		65 000			
Leieinntekter ambulansestasjon (kapitaldel)		-330 000	-500 000		
Reduksjon knyttet til økte renter og avdrag var-lån		-100 000			
Tiltak					
Drift barnehagepaviljong		247 000			
Drift av kunstgressbane		40 000			
Rammereduksjon generell		-200 000			
Lyssetting Gamle mester	-60 000				
Ny ramme - overført hovedoversikt	9 036 000	9 072 000	8 188 000	8 188 000	8 188 000

Lønnskostnader i henhold til lønnsoppgjør 2016. Det er videre innarbeidet konsekvenser av prisøkning på forsikrings og kommunale avgifter i kommunens egne bygg, økte kostnader til brøyting og strøing av kommunale veger og økte kostnader til oppvarming av kommunale bygg.

Gebyrinntekter vann, avløp og renovasjon (VAR) beregnes etter selvkost og påvirker ikke driftsbudsjettet direkte men det gjøres en rammereduksjon knyttet til var-lånene. Inntektene kommer som gebyrer på teknisk mens utgiftene føres som renter og avdrag under felleskapitlet.

Husleiesatsene for 2016 (inntekter fra utleie av kommunale boliger) reguleres med konsumprisindeks i tråd med husleiekontraktene.

I løpet av 2017 vil ny ambulansestasjon og 5 nye leiligheter på Krøderen gi teknisk husleieinntekter. Det vil imidlertid være knyttet til kapitalkostnader til disse to områdene og dette trekkes fra teknisk sektor ramme fordi kostnadene ligger på felleskapitlet i form av rente og avdrag.

Tiltak og konsekvenser

Sektoren skal bidra med innsparing tilsvarende 200.000 kroner, synliggjort i tabell over med rammereduksjon på 200 000 kr. Dette gjennomføres ved stram styring av byggdrift og vedlikehold av kommunale veger.

Sektoren er i utgangspunktet fullt bemannet per januar 2017. Kommunen arbeider imidlertid med innføring av eiendomsskatt, noe som gjør at sektoren høsten 2016 har bidratt med personell til dette arbeidet. Dette forventes også å fortsette noe inn i 2017. Konsekvensen av dette er mindre fokus på oppgaver som vei og renovasjon i denne perioden.

Sektoren har en samarbeidsavtale med NAV om å bidra med oppgaver for personer som skal ha arbeidstrening og som har økonomiske ytelser fra NAV. Det vurderes også å tilknytte seg en lærling innen byggdrifterfaget i løpet av 2017. Gitt dette vil sektoren ha ansvar for å tilrettelegge for at læreplan blir gjennomført. Dette ivaretas av fagansvarlig byggdrift og driftsoperatører. Personell på arbeidstrening og lærlinger inngår i sektorens samlede ressurs for drift og vedlikehold av kommunale bygg.

I 2016 har byggdrift gjennomført vedlikehold av en stor del av de kommunale boliger. Vedlikehold av kommunale bygg i 2017 planlegges utført på noen av de gjestående kommunale leiligheter og på formålsbygg. Innenfor tildelt ramme prioriteres reparasjoner/akutte behov for utskiftning av gammelt utstyr osv. Samlet sett må det påregnes at ønsker fra brukere av kommunale bygg ikke kan gjennomføres. Sektoren er også ansvarlig for gjennomføring av større byggeprosjekter i 2017 og bemanningen må prioriteres til disse oppgaver. Dette, sett i sammenheng med innsparinger, gjør at man må påregne et lavere nivå på vedlikehold enn ønskelig. Det vises også til investeringsbudsjettet der det er foreslått avsatt 0,5 mill. kroner til rehabilitering samt til eget prosjekt vedrørende rehabilitering og utbygging Kryllingheimen samt utredningsarbeid knyttet til behov for investeringer i skolebygg.

I forbindelse med innføring av eiendomsskatt og vannmålere har man i 2016 gått til anskaffelse av fagsystem (KOMTEK) som korresponderer med VISMA mot kommunens kunder. I 2017 vil man legge vekt på kvalitetssikring av informasjon og bruk av systemet. Dette vil føre til bedre kontroll og oppfølging av VAR-områdene.

Sektoren har ansvar for drift og daglig ledelse av NVA. Det ble i 2016 lagt til grunn 50 % ekstra stilling til oppfølging av NVA finansiert ved ekstra tilskudd fra NVA. Dette videreføres i 2017. Det er betydelig utbyggingsaktivitet i NVA og NVA arbeider også med sitt ansvarsområde mhp forberedelser til ny renseløsning.

2.6 SEKTOR 5 - NAV

NAV Krødsherad skal være de lokale brukernes kontaktpunkt i forhold til alle tjenester som forvaltes av Arbeids- og velferdsetaten, samt kommunale tjenester som har et selvhjelpsperspektiv og et bredt arbeidsrettet fokus.

Kommunale tjenester:

Ut over kommunens ansvar for økonomisk sosialhjelp etter lov om sosiale tjenester, råd og veiledning, herunder økonomisk rådgivingstjeneste (gjeldsrådgiving), arbeidet med individuelle planer og kvalifiseringsprogrammet, skal kontoret dekke følgende tjenester:

- Flyktningetjenesten.
- Tiltak rusmiddelbrukere.
- Bostøtteordning.

Bemanning.

Krødsherad kommune har gått inn i NAV Krødsherad med 2 stillingshjemler. I tillegg dekker Krødsherad kommune 20 % av lønnskostnader til NAV-leder. Prosjektmidler har vært benyttet til avlønning av 50 % rusmedarbeider. 50 % stilling som flyktningkonsulent videreføres, jfr. plan om mottak av flyktninger. I tillegg er en annen ansatt ved NAV-kontoret tilsatt midlertidig i en 20 % stilling som flyktningkonsulent samt 50 % miljøarbeider som er dekket opp via statlige tilskuddsmidler. Dette da vi ser at det i perioder har vært mer arbeid enn 50 % og vi ønsker å være bedre dekket i ferier og fravær og at vi er bedre rustet til å ta imot ytterligere flyktninger i fremtidige år. NAV Krødsherad fikk for 2016 etter søknad et tilskudd på kr. 500.000 til rusarbeid. Bemanningen må derfor vurderes når en får oversikt over hvor mye en får i tilskudd i 2017.

I henhold til vedtatt kommuneplan for sektoren er de virksomhetsoverbyggende mål som følger:

- Fremme økonomisk og sosial trygghet.
- Bedre levekårene for vanskeligstilte.
- Forebygge sosiale problemer
- Bidra til at barn og unge får en trygg oppvekst.

Sentrale styringssignaler i statsbudsjettet for NAV er som følger:

- Videreføring av kvalifiseringsprogrammet, innlemmet fra 2011. Statlig ”norm” for Krødsherad er i denne sammenheng 2-3 års brukere.
- Aktivitetsplikt for mottakere av sosialhjelp. Stortinget vedtok 07.04.15 å innføre lovfestet aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad. I første omgang skal aktivitetsplikten gjelde sosialhjelpsmottakere under 30 år.

Øvrige føringer og oppgaver som sektoren skal ivareta:

Sosialomsorg.

- Sosialhjelpssatsene skal justeres løpende i henhold til veiledende satser for sosialhjelp. Denne økning dekkes opp innenfor sektorens nåværende rammer.
- Sosialtjenesten skal videreføres innenfor samme økonomiske rammer som for budsjett 2016.
- Tjenesten kvalifiseringsprogram skal videreføres.
- Sektorens totalramme, inkludert midler til kvalifiseringsprogram, disponeres helhetlig og under ett ut fra sektorens egen løpende vurdering.
- Aktivitetsplikt for mottakere av sosialhjelp. Stortinget vedtok 07.04.15 å innføre lovfestet aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad. I første omgang skal aktivitetsplikten gjelde sosialhjelpsmottakere under 30 år. Regjeringen forslår i statsbudsjettet for 2017 å bevilge 60 millioner kroner til innføring av aktivitetsplikten fra 01.01.17. Den foreslåtte bevilgningen tilsvarer den beregnede kommunale merkostnaden ved innføring av en slik plikt.

Rusomsorg.

- Rusomsorgen videreutvikles tuftet på hjemmebaserte tjenester.
- 50 % prosjektstilling – rusforebyggende arbeid ble innarbeidet i budsjettet for 2013. Midler til å finansiere stillingen ble trukket ut av rammetilskuddet i 2014. Det søkes om tilskudd via Fylkesmannen og NAV Krødsherad fikk for 2016 kr.500.000. En må derfor årlig vurdere fremtiden på stillingen etter hvert som man får avklart tilskuddets størrelse. Hovedintensjon med stillingen er i tillegg til forebyggende virksomhet å hjelpe brukere tilbake i arbeid og aktiv fritid.
- Prosjekt bygningsarbeid/vedlikehold sammen med forebyggende rusarbeid videreføres. Krødsherad kommunes administrasjon skal sammen med NAV sosial ha høyt fokus på videreføring av samarbeidsprosjekter.

Flyktningetjeneste.

- Ytterligere mottak av flyktninger i Krødsherad skal vedtas. Lønn til flyktningkonsulent i 50 % stilling + 20 % midlertidig stilling samt 50 % miljøarbeider er dekket opp via statlige tilskuddsmidler. To nye flyktningfamilier ble bosatt i 2016 noe som utløste nye midler. Kostnader knyttet til flyktninger og stilling som flyktningkonsulent dekkes av integreringstilskuddet. Tilrettelegging for flyktningene gjennomføres i henhold til kommunalt vedtatte retningslinjer.
- Statlige tilskuddsmidler inntektsføres med eget prosjektnummer, og avsettes, så sant dette er mulig i forhold til årlige regnskapsresultater, til framtidig arbeid med flyktninger i Krødsherad kommune.

Bostøtte.

- Administrasjon av bostøtteordningen videreføres som del av NAV's oppgaver.

Tabellen nedenfor viser de endringer som er innarbeidet i budsjettet for NAV:

	<i>Vedtatt 2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
Sektor 5: NAV: Korreksjoner og tiltak					
Grunnlag ramme	3 029 000	3 056 000	3 090 000	3 090 000	3 090 000
<i>Økte/reduerte kostnader:</i>					
Innarbeiding av årets lønnsoppgjør	27 000	34 000			
<i>Tiltak</i>					
Rammereduksjon					
Ny ramme - overført hovedoversikt	3 056 000	3 090 000	3 090 000	3 090 000	3 090 000

Lønnskostnader i henhold til lønnsoppgjør 2016 er innarbeidet. Det er ikke innarbeidet midler til prisjustering av sosialhjelpsbudsjettet og økning må dekkes innenfor sektorens rammer.

NAV ser pr nå ingen oppgaver som vil medføre utfordringer i forhold til budsjett for 2017.

3. INVESTERINGSBUDSJETT FOR PLANPERIODEN.

Tabellen på neste side viser investeringene som er lagt til grunn ved beregning av renter og avdrag i økonomiplanen.

Det vises også til egen sak til kommunestyret 15.12.16 vedrørende overføring av tidligere vedtatte investeringsbudsjettbevilgninger.

Investeringsbudsjettet for 2017 er bindende når kommunestyret har gjort sitt budsjettvedtak. Øvrige år er veiledende. I budsjett for 2017 er det innarbeidet konsekvensen av allerede vedtatte saker. I tillegg er det innarbeidet noe bevilgning til rehabilitering bygninger, veier/bruer og opparbeiding av tomter. Det store prosjektet som er innarbeidet er «Nye Kryllingheimen». Det er ikke lagt inn midler til skolerenovering eller nybygg i påvente av ytterligere utredning i 2017. Det vises til egen sak i kommunestyret 15. desember 2016. Investeringsbehovet i skolebygg er betydelig.

Følgende prosjekter i 2017, jfr. investeringsoversikten foreslås delegert til administrasjonen å gjennomføre uten ytterligere politisk behandling:

- KLP egenkapitalinnskudd
- PC-innkjøp ungdomskolen
- Rehabilitering kommunale bygg
- Kommunale veger, forsterkning bruer og veilys
- Tilførsel av vann Slettemoen avfallsmottak

Øvrige saker der det ikke allerede er gjort vedtak, legges fram for politisk behandling i formannskapet før gjennomføring, dersom prosjektene er innenfor de rammer som fremgår av budsjettet.

INVESTERINGER	Vedtatt 2016	2017	2018	2019	2020
Rammeområde 1:					
KLP - egenkapitalinnskudd	500 000	560 000	560 000	560 000	560 000
Opprusting linjer og utstyr IKT	200 000				
Sum rammeområde 1	700 000	560 000	560 000	560 000	560 000
Rammeområde 2:					
PC-innkjøp	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Skolerenovering	0	0	0	0	0
Sum rammeområde 2	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Rammeområde 3:					
Hjemmesykepleien - bil	230 000		230 000		250 000
Sum rammeområde 3	230 000	0	230 000	0	250 000
Rammeområde 4:					
Kommunale veier/forsterkning broer/veilys	700 000	600 000	600 000	600 000	600 000
Rehabilitering Kryllingheimen (lån)	0	7 000 000	20 000 000	10 000 000	0
Rehabilitering kommunale boliger/bygg	700 000	500 000	500 000	500 000	500 000
Gateadresser	1 500 000				
Reguleringsplanarbeid boligtomter	300 000				
Opparbeiding mv boligtomter	500 000	500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000
Opparbeiding/planprosess industritomt	300 000	1 500 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000
Tilførsel av vann på Slettemoen avfallsmottak		300 000			
Ny rensløsning Noresund					
Sum rammeområde 4	4 000 000	10 400 000	26 100 000	16 100 000	6 100 000
Total investering	5 130 000	11 160 000	27 090 000	16 860 000	7 110 000
Dekning:					
Disposisjonsfond	0	0	0	0	0
Driftsfinansiering	700 000	760 000	760 000	760 000	760 000
Låneopptak	4 430 000	10 400 000	26 330 000	16 100 000	6 350 000
Total finansiering	5 130 000	11 160 000	27 090 000	16 860 000	7 110 000

Finansiering

Som det fremgår av tabellen foran er alle investeringer finansiert ved lån med unntak av egenkapitaltilskudd som ikke kan finansieres ved lån og PC-innkjøp skole.

Egenkapitaltilskuddet og PC-kjøp er finansiert ved bruk av driftsmidler i 2017 og resten av perioden. «Nye Kryllingheimen» er delvis finansiert ved tilskudd fra staten men i tabellen over har en kun satt inn den delen som finansieres ved lån. På de områder der det gis kompensasjon for merverdiavgift er beløpene i tabellen eksklusive merverdiavgift.

Konsekvensene for driftsbudsjettet fremgår av tabellen nedenfor som viser økte renter og avdrag av investeringene. Det er lagt inn halvårseffekt av nye låneopptak det året investeringen gjøres, da en antar et jevnt uttak av investeringsmidler gjennom året.

Renter og avdrag nye lån	2017	2018	2018	2019
Halvårsbelastning renter/avdrag 1. år nye lån				
Renter (3%)	156 000	706 950	1 343 400	1 680 150
Avdrag (20 år)	260 000	328 250	639 000	950 250
Avdrag (40 år)	87 500	425 000	800 000	925 000
Sum økte årlige utgifter	503 500	1 460 200	2 782 400	3 555 400

Prosjektbeskrivelser

KLP - stipulert egenkapitalinnskudd som er en årlig utgift som skal føres i investeringsregnskapet. Må finansieres av driftsmidler eller kapitalinntekter, ikke lån.

PC-innkjøp ungdomskolen; i henhold til tidligere vedtak. Det legges det opp til at innkjøpet finansieres av driftsmidler da prosjektet settes opp årlig. Beløpet føres likevel i investeringsregnskapet men dekkes ved overføring av driftsmidler fra driftsbudsjettet.

Skolerenovering; Det er ikke satt av midler i påvente av videre utredninger jfr. egen sak til kommunestyret 15. desember 2016. Det vises også til forslag om avsetning til investeringsfond som er omtalt tidligere i dokumentet. .

Bil hjemmetjenesten; for hjemmetjenesten skal ha en driftssikker og trygg bil må det være en jevn utskifting av bilene. Neste utskifting er planlagt i 2018.

Kommunale veger og broer og utskifting veilys

Midlene vil bli brukt til tiltak på kommunale broer, veier og rehabilitering av veilys. Behovet er betydelig større enn avsetningen.

Nye Kryllingheimen

Det vises til egen sak vedrørende rehabilitering og utbygging av Kryllingheimen. Det er i saken foreslått følgende investeringsramme og finansiering:

Asplan Viak kalkyle basert på nøkkeltall og vurderinger - prisjustert til 2017priser	75 600 000
Byggelånsrente	2 268 000
Kostnader til midlertidiger løsninger	10 000 000
Uforutsatt	10 000 000
Sum investeringsramme	97 868 000
Investeringstilskudd 24 rom, maks 55% av anleggskost inkl mva, maks sats 1.730.000 (2017 satser)	41 520 000
MVA refusjon	19 573 600
Sum inntekter	61 093 600
Lån	36 774 400
Sum finansiering	97 868 000

I investeringstabellen over er kun låneopptak innarbeidet da det er låneopptaket som vil belaste kommunens økonomi. Investeringsbeløpet/låneopptaket er fordelt over tre år. Det er lagt til grunn at lånet skal nedbetales over 40 år.

Rehabilitering kommunale boliger/bygg

Behovet er større enn det som er avsatt og gjelder både kommunale formålsbygg og utleiebygg men bevilgningen må også ses i sammenheng med at man nå har innarbeidet midler til «Nye Kryllingheimen» og det skal utredes videre investeringer i skolebygg. Det er avsatt 0,5 mill. kroner til vedlikehold i driftsbudsjettet. Sistnevnte vil gå til mindre arbeider mens investeringsmidlene skal benyttes til ekstraordinært vedlikehold som

innebærer standardheving. Dette er i tråd med regnskapsforskriftene. Det legges til grunn at rådmannen ved teknisk sektor foretar prioritering av hvilke oppgaver som må prioriteres utfra hensyn til sikkerhet, helse, pålegg og lignende.

Gateadresser

Det vises til egen sak i kommunestyret 17.12.15. Det er avsatt 0,2 mill. kroner til dette i 2013, 0,5 mill. kroner i 2015 og 1,5 mill. kroner i 2016 Samlet kostnadsramme er 2,2 mill. kroner og det er ikke behov for ytterligere midler i 2017. Det har tidligere vært sjekket med revisjonen om dette er å karakterisere som et investeringstiltak. Prosjektet er noe forsinket på grunn av arbeidet med opprettinger i matrikkelen i forbindelse med eiendomsskatteprosjektet. Oppryddingsprosjektet er også svært viktig for gjennomføring av adresseringsprosjektet.

Reguleringsplanarbeid og opparbeiding av boligtomter, opparbeiding av industritomt

Man er i gang med områderegulering på Slettemoen og Øvre Ruud vil bli slutført i 2017. Det settes av noen midler til opparbeiding av boligtomter og midler til opparbeiding av industritomt. Det er ikke gjort et konkret kostnadsoverslag men kun satt av midler for å kunne utføre arbeider som vil kunne bli aktuelt for å ha tilgjengelige tomter og synliggjøre kostnader som vil påløpe ved opparbeiding av industriarealer.

Tilførsel av vann på Slettemoen avfallsmottak

Det foreslås bevilget 0,3 mill. kroner for å få tilførsel av vann til Slettemoen avfallsmottak for ivaretagelse av arbeidsmiljø på avfallsmottaket. Investeringen tilfaller renovasjonsområdet.

Ny renseløsning Noresund

Det er ikke satt opp investeringsmidler fordi en avventer forprosjektet, men det er viktig å synliggjøre at prosjektet kommer.

**Budsjettskjema 1A -
Driftsbudsjett**

	Kostra-art	Regnskap 2015	Opprinnelig budsjett 2016	Vedtatt budsjett 2017
Skatt på inntekt og formue	(870:873)	-62 343 881	-63 150 000	-67 700 000
Ordinært rammetilskudd	800:809	-69 433 760	-73 071 000	-72 400 000
Skatt på eiendom	(874:876)	-1 962 703	-1 950 000	-1 950 000
Andre skatter	(877:879)	-231 804	-190 000	-190 000
Generelle statstilskudd	(810-829)	-4 136 501	-1 110 000	-1 110 000
Sum frie inntekter		-138 108 649	-139 471 000	-153 350 000
Renteinntekter og utbytte	(900:908)	-2 552 234	-1 350 000	-1 350 000
Gevinst finansielle instrumenter	909	0	0	0
Renteutgifter	500:508	1 853 560	3 372 000	4 010 000
Tap finansielle instrumenter	509	0	0	0
Avdrag på lån	(810-829)	5 589 062	6 510 000	7 548 000
Netto finans og gjeld		4 890 388	8 532 000	10 208 000
Til dekn.tidl.års merforbruk	530:539	0	0	0
Til ubundne avsetninger	540+560	10 434 179	0	3 237 000
Til bundne avsetninger	550:559	2 122 003	255 000	0
Bruk av tidl. års mindreforbr.	930:939	-8 617 200	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	940+960	-258 250	-2 550 000	-1 575 000
Bruk av bundne avsetninger	950:959	-784 352	-305 000	-80 000
Netto avsetninger		2 896 380	-2 600 000	-1 582 000
Sum overf. Inv.budsjett	570	200 000	700 000	760 000
Til fordeling drift		-130 121 881	-132 839 000	-140 800 000
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	(010:490), 520, (590:790), (830:860), (880:890), (920:990)	123 720 709	132 839 000	140 800 000
Mindreforbruk		-6 401 172	0	0

Budsjettskjema 1B
- Til fordeling drift

	Regnskap 2015	Opprinnelig budsjett 2016	Vedtatt budsjett 2017
TIL FORDELING:	-130 121 881	-132 839 000	-140 800 000
Administrasjon / fellesdrift			
Netto driftsramme	15 596 181	28 380 000	29 865 000
Finanstrans.delegert myndighet sektorfond (15400 art)	1 700 000		
NETTO	17 296 181		
Oppvekst			
Netto driftsramme	42 372 808	43 519 000	46 575 000
Finanstrans.delegert myndighet sektorfond (15400 art)	405 000		
NETTO	42 777 808		
Helse og omsorg			
Netto driftsramme	49 377 871	48 848 000	52 198 000
Finanstrans.delegert myndighet sektorfond (19400 art)	-515 000		
NETTO	48 862 871		
Teknikk, næring og miljø			
Netto driftsramme	9 409 307	9 036 000	9 072 000
Finanstrans.delegert myndighet sektorfond (15400 art)	674 000		
NETTO	10 083 307		
NAV			
Netto driftsramme	4 117 543	3 056 000	3 090 000
Finanstrans.delegert myndighet sektorfond (15400 art)	583 000		
NETTO	4 700 543		
SUM FORDELT TIL DRIFT	123 720 709	132 839 000	140 800 000
REGNSKAPSMESSIG MINDREFORBRUK	-6 401 172	0	0

Forklaring til fordeling drift:

Krødsherad kommune har vedtatt budsjett med netto driftsrammer pr sektor som fremkommer som følger:

Fordelte inntekter omfatter alle salgsinntekter (600 arter), refusjoner (700 arter) og overføringer til kommunen bortsett fra overføringer fra staten (800-829) arter og skatteinntekter (870-877 arter). Videre er mottatte avdrag på utlån (920 arter) inkludert i fordelte inntekter.

Fordelte utgifter omfatter alle driftsutgifter (010-490 arter) og utlån (520 arter), samt avskrivninger (590 arter).

Avskrivninger (590-arter) og motpost avskrivninger (990 arter) går totalt i null. Disse er lagt på eget ansvar 9000 og inngår ikke i regnskap og budsjett-tallene til sektorenes netto driftsrammer for 2015.

Iht. K-sak 15/2015 er nytt delegeringsreglement vedtatt for Krødsherad kommune. Her gis rådmannen myndighet til å avsette til-/ bruke av disposisjonsfond (1B skjema) i de tilfeller utbetalingene ikke blir gjennomført i vedtaksåret (bruk/avsetning av innsparte midler i sektoren) Disse fondstransaksjonene er gjort på art 540 (avsetning til sektorens disp fond), og bruk (art 940).

Budsjettskjema 2A

Investeringsbudsjett

	Kostra-art	Regnskap 2015	Opprinnelig budsjett 2016	Vedtatt budsjett 2017
Investeringer anleggsmidler	(010:490) 500 -690-790	17 830 621	4 630 000	10 600 000
Utlån og forkutteringer	520	1 480 000	0	0
Kjøp av aksjer og andelser	529	396 115	500 000	560 000
Avdrag på lån	510	787 768	0	0
Dekn.tidligere års udekket	530	0	0	0
Avsetninger	(530:539); (548:560)	1 077 197	0	0
Årets finanseringsbehov		21 571 701	5 130 000	11 160 000
Finansiert slik:				
Bruk av lånemidler	910	-12 125 656	-4 430 000	-10 400 000
Inntekter fra salg anleggsm.	(660:670) 929	-157 250	0	0
Tilskudd til investeringer	(810:850); (880:890)	-1 172 961	0	0
Kompensasjon for merv.avg.	729	-2 395 918	0	0
Avdrag utlån og refusjoner	(700:770) 920	-692 408	0	0
Andre inntekter	(600:650); (900:905)	-70 892	0	0
Sum ekstern finansiering		-16 615 085	-4 430 000	-10 400 000
Overført fra driftsregnskapet	970	-200 000	-700 000	-760 000
Bruk av tidl.års udisponert	930	0	0	0
Bruk av avsetninger	(940:958)	-4 756 616	0	0
Sum finansiering		-21 571 701	-5 130 000	-11 160 000
Udekket (merforbruk)		0	0	0

Note 10

Budsjettsskjema 2B - Investeringsbudsjettet

Fordeling investeringer i anleggsmidler

Regnskap		Oppr budsj.	Oppr budsj.
2015		2016	2017
Prosjekt			
01002	Slettemoen - Kjøp ind. areal (K-59/1++)	891 625	
01009	Gateadressering (K-158/12)		1 500 000
01010	Nytt økonomisystem Visma (2013->)	5 113	
01011	Opprusting linjer og IKT-utstyr (K-106/13)	193 304	200 000
01013	Informasjonstavler Krødsherad (K-65/13)	89 146	
01014	Kjøp av leiligheter Krøderen		
Administrasjon/felles drift		1 179 188	1 700 000
02001	Lekeapparat/hinderløype Nbh. (brannk.midler)	100 372	
02002	PC-kjøp skoleelever (løpende)	272 275	200 000
Oppvekst		372 647	200 000
03001	Bilkjøp helse- og omsorgssektoren		230 000
Helse, sosial og omsorg		0	230 000
04000	Infrastrukturfond Norefjell investering	1 049 456	
04004	Rehab. Svømmehall/skole (2011 ->)	431 656	
04007	Ny Krøderen barnehage (2011 ->)	424 531	
04010	Bjørreøya bru mm.	4 807 237	
04012	Melerigården - opparbeiding (2013 ->)	340 023	
04013	Ekstr.ord. vh. boligene Fredly og Solli (2012 ->)	12 000	
04016	Leskur Noresund barnehage	65 826	
04017	Kommunale veier/bruer til fordeling (K-158/12++)		700 000
04018	Sunnelykkja - Villa Fridheim (K-70/13)	1 754 447	
04020	Ambulansestasjon (F-126/13, K-96/13)	56 355	
04022	Aksjon skolevei og miljøgate Krøderen	1 880 784	
04023	Kryllingheimen takrehab (del av K-106/13 bygg)	22 751	
04024	Øvre Ruud - reg. og opparbeiding (2014 ->)	1 159 480	
04025	Omsorgsboliger Kryllingheimen (K-108/14)	1 200 666	
04026	Nødstrømaggregat Kryllingheimen (K-108/14)		
04028	Ad. bollgtomter (K-108/14) til fordeling		800 000
04030	Opparbeiding Slettemoen (K-108/14)	220 708	300 000
04031	Ledn nett mm Bjertnes (VA) (K-108/14)		
04032	Ledn nett mv Krøderen (VA) (K-108/14)	1 579 014	
04033	POTT bygg/boliger til fordeling (K-108/14)		700 000
04034	Svømmehall rehab (K-31/15)	261 407	
04035	Bilkjøp TNM 2015 (K-36/15)	166 200	
04036	Rehabilitering Nyttun (K-32/15)	259 103	
04037	Klargjøring/rydding tomter Krøderen (K-36/15)	254 640	
	Kryllingheimen		7 000 000
	Tilførsel vann Slettemoen avfallsanlegg		300 000
Teknikk, næring og miljø		15 946 286	2 500 000
05001	Bilkjøp NAV (K-65/15)	332 500	
NAV		332 500	0
Sum investering i anleggsmidler		17 830 621	4 630 000

Art 010:490 + art 500

Jf. Note 10

P09003 EK-innskudd (529-art)

500 000	560 000
5 130 000	11 160 000